

Colofon

Opdrachtgever	Rekenkamercommissie waterschap Brabantse Delta
Omvang rapport	29 pagina's met 3 bijlagen
Auteurs	Yorick van den Berg Oscar Papa Marjolein Jochemsen

***Rapport samenwerking
Waterschap Brabantse Delta
en Vlaanderen***

Rekenkamercommissie, juni 2018

Inhoud

1. Conclusies en aanbevelingen	1
2. Vraagstelling en onderzoeksverantwoording.....	3
2.1 Aanleiding	3
2.2 Centrale vraagstelling	3
2.3 Uitwerking centrale vraagstelling in onderzoeksvragen.....	3
2.4 Normenkader.....	5
2.5 Onderzoeksverantwoording.....	6
2.6 Leeswijzer	6
3. Bevindingen beleid	7
3.1 Besluitvorming rondom samenwerking met Vlaanderen	7
3.2 Motieven en doelen samenwerking met Vlaanderen	9
3.3 Toetsing aan normenkader	13
3.4 Tussenconclusie.....	14
4. Bevindingen uitvoeringsstrategie	15
4.1 Samenwerkingsverbanden en participanten	15
4.2 Samenwerkingsverbanden en de aansluiting bij beleid.....	18
4.3 Uitwerking van de samenwerkingsverbanden in projecten en instrumentarium	19
4.4 Toetsing aan het normenkader	20
4.5 Tussenconclusie.....	21
5. Bevindingen uitvoeringspraktijk	23
5.1 Ervaringen samenwerking in de praktijk.....	23
5.2 Ervaringen samenwerking in twee projecten.....	26
5.3 Toetsing aan het normenkader	27
5.4 Tussenconclusie.....	27
6. Bevindingen resultaten.....	29
6.1 Resultaten van de samenwerking.....	29
6.2 Efficiëntie van de samenwerking.....	30
6.3 Toetsing aan het normenkader	30
6.4 Tussenconclusie.....	31
Bijlage 1: Bronnen	32
Bijlage 2: Bestuurlijke reactie	34
Bijlage 3: Nawoord Rekenkamercommissie	37

1. Conclusies en aanbevelingen

Conclusie 1: De samenwerking tussen Vlaanderen en waterschap Brabantse Delta is beleidsmatig en bestuurlijk verankerd, maar is in de praktijk weinig voorzien van meetbare doelen.

Hoewel Europese richtlijnen zoals de Kaderrichtlijn Water en de 'Richtlijn Overstromingsrisico's een appèl doen op structurele grensoverschrijdende samenwerking, is de samenwerking tussen Vlaanderen en waterschap Brabantse Delta een bewuste en eigenstandige keuze. In de vastgestelde beleidsdocumenten aan Nederlandse zijde (beide waterschappen) en Vlaamse zijde (Provincie Antwerpen en Vlaamse Milieumaatschappij) is nadrukkelijk het belang van grensoverschrijdend samenwerken opgenomen. De samenwerking is verder geformaliseerd in een samenwerkingsovereenkomst en een samenwerkingscharter. Deze gaan verder dan de, vanuit Europa gestuurde internationale, grensoverschrijdende overlegstructuren.

Motieven voor de samenwerking volgen uit de wederzijdse afhankelijkheid (bijvoorbeeld van bovenstroomse gebieden) in het realiseren van de gewenste waterkwaliteit en -kwantiteit. Een ander motief is het bundelen van kennis en kunde om bijvoorbeeld elkaars normen en meetmethoden te begrijpen, maar ook om Europese projectsubsidies binnen te halen. Verder wordt aan Vlaamse zijde het kosteneffectief werken als motief genoemd bij het beheer en onderhoud van waterlopen, terwijl de focus voor het waterschap Brabantse Delta meer ligt op waterkwaliteit- en kwantiteit.

Opvallend is dat meerdere van deze motieven niet zijn vertaald in concrete afspraken of gewenste uitkomsten. De gekozen uitvoeringsstrategie met als instrumenten een samenwerkingsovereenkomst en een samenwerkingscharter is niet voorzien van meetbare en tijdgebonden maatschappelijke effecten zoals het verbeteren van de waterkwaliteit of het beheersen van de waterkwantiteit. Ook ontbreekt het aan afspraken over uit te voeren projecten of te realiseren acties. Alleen de samenwerkingsovereenkomst is concreet in de rol- en taakverdeling bij het beheer en onderhoud van de waterlopen. De samenwerkingsovereenkomst bevat daarmee praktische en operationele afspraken die op de werkvloer concreet gemaakt worden. Maar of en in welke mate het moet leiden tot meer kosteneffectiviteit is geen onderwerp van de besluitvorming geweest. De inhoud van het samenwerkingscharter daarentegen betreft vooral intenties om op onderwerpen samen te werken. In de praktijk en op de werkvloer gaat van het samenwerkingscharter geen sturende werking uit.

Aanbeveling 1: Voorzie de samenwerking van te realiseren maatschappelijke effecten en een concrete uitvoeringsagenda

De motieven voor de samenwerking, maar ook de beleidskaders bieden voldoende inhoud om de samenwerkingsovereenkomst te voorzien van het doel, kosteneffectief beheer en onderhoud. Voor het samenwerkingscharter geldt dat de gewenste maatschappelijke effecten als resultaat worden opgenomen met een concrete uitvoeringsagenda. Kort gezegd komt het erop neer om de huidige intenties te vervangen door resultaten en te bereiken effecten. Dit om te voorkomen dat het samenwerkingscharter langzaam doodbloedt bij gebrek aan sturing. Dat biedt ook de mogelijkheid om de inzet te beperken tot een paar thema's of resultaten. Het is daarbij verstandig om in kleine stappen en vanuit de relatie met Vlaanderen deze uitvoeringsagenda op te stellen. Dat vraagt vooral bestuurlijke inzet van beide zijden van de grens.

Conclusie 2: De samenwerking met Vlaanderen op ambtelijk operationeel niveau functioneert goed. De samenwerking met Vlaanderen is voornamelijk op operationeel niveau, beheer, onderhoud en omgang met calamiteiten, het meest concreet uitgewerkt. Een belangrijk vehikel daarvoor is de *samenwerkingsovereenkomst voor de grensoverschrijdende waterlopen*. Dat wordt door zowel bestuurders als ambtenaren gezien als een belangrijke ruggensteun die de samenwerking legitimeert en mogelijk maakt. De samenwerking op operationeel niveau is ook logisch en vanuit de praktijk dwingend. Je hebt elkaar toch nodig vanwege de wederzijdse afhankelijkheid. Ondanks het ontbreken van concrete doelstellingen rondom waterkwaliteit en -kwantiteit, vinden de partners elkaar goed op het operationele niveau.

Daarnaast zijn er overlegstructuren ingericht waarin de Vlaamse en Nederlandse partners elkaar vinden, met name de bilaterale en projectmatige overleggen voor grensoverschrijdende waterlopen en de (Interreg-) projecten. Belangrijk is dat de medewerkers elkaar kennen en vinden, maar ook snappen hoe het aan de andere kant van de grens werkt. Bijvoorbeeld wie waarvoor verantwoordelijk is, maar ook welke wijze van communiceren goed werkt. Zoals meerdere respondenten aangaven: 'je deelt wel dezelfde taal, maar we geven aan dezelfde woorden soms een andere betekenis'.

Deze conclusie leidt niet tot een aanbeveling.

Conclusie 3: Het samenwerkingscharter en de bestuurlijke samenwerking hebben een nieuwe impuls nodig

Het samenwerkingscharter is bedoeld om ruimte te bieden om de samenwerking zoals vastgelegd in de samenwerkingsovereenkomst te kunnen verbreden. Met de komst van het samenwerkingscharter is een 'paaltje geklopt' voor het organiseren van een structuur voor de lange termijn om elkaar bestuurlijk en ambtelijk te spreken en afspraken vast te leggen.

In de praktijk blijft het samenwerkingscharter echter hangen in goede bedoelingen en intenties en komt het in termen van acties weinig van de grond. Het ontbreekt aan een urgentie om aan andere zaken te werken dan die genoemd in de samenwerkingsovereenkomst. Bovendien treffen de samenwerkingspartners elkaar rondom het samenwerkingscharter zeer weinig, ambtelijk en bestuurlijk niet meer dan enkele keren per jaar. Er gaat weinig tot geen sturing uit van het samenwerkingscharter door het ontbreken van een agenda en een concretisering die voor bestuurders ook een uithangbord voor succesvolle samenwerking kan zijn. Dat neemt niet weg dat ambtenaren en bestuurders elkaar in voorkomende gevallen (zoals incidenten) snel weten te vinden.

Aanbeveling 2: Zorg voor een thematische agenda voor het samenwerkingscharter waarmee bestuurders zich kunnen profileren en verbreed de samenwerking met grensgemeenten

Het samenwerkingscharter heeft een nieuwe impuls nodig, waarbij ook een belangrijke rol voor de bestuurders is weggelegd om meer urgentie te creëren. Kies een beperkt aantal thema's (genoemd zijn bijvoorbeeld verdroging, klimaatadaptatie, waterkwaliteit) waarmee op een studiedag of conferentie aan de slag wordt gegaan om elkaars kennis en expertise te benutten. Maar ook het realiseren van één of enkele gezamenlijke projecten met Europese financiering. Verbreed de samenwerking in formele zin met de grensgemeenten. Laat hen mede-ondertekenaar zijn van het samenwerkingscharter. Dit is een aanbeveling die de meeste van de huidige samenwerkingspartners noemen als de volgende stap en investering in de grensoverschrijdende samenwerking. Daarmee realiseer je een grotere bestuurlijke betrokkenheid en sturing op de samenwerking. Bovendien geldt aan Vlaamse zijde dat het ontbreken van gemeenten in bijvoorbeeld het samenwerkingscharter een leerpunt is omdat in Vlaanderen gemeenten bevoegdheden hebben in het waterbeheer en het verlenen van vergunningen met een effect op de waterkwaliteit.

Conclusie 4: Resultaten van de samenwerking zijn beperkt inzichtelijk en hebben voornamelijk betrekking op het proces (elkaar kennen en vinden) van samenwerken

De beoogde resultaten zijn in de beleidsdocumenten, de samenwerkingsovereenkomst en het samenwerkingscharter in de regel globaal geformuleerd. Bijvoorbeeld een gezamenlijke en doelmatige inrichting van het waterbeheer en onderhoud of afgestemde communicatie over stroomgebieden. Een verdere uitwerking of concretisering is daar niet aangegeven. Het gevolg hiervan is dat de sporadische verantwoording over de samenwerking aan het Algemeen Bestuur (in 2013 en 2017) eerder leest als een bloemlezing waar de samenwerking uit bestaat, maar geen inzicht biedt in de behaalde resultaten. Het Algemeen Bestuur agendeert op basis van incidenten de grensoverschrijdende samenwerking en ontvangt dan informatie over de samenwerkingsactiviteiten. Het Algemeen Bestuur mist een discussie over de resultaten en de te kiezen strategie. Ook bij de andere samenwerkingspartners is sprake van een soortgelijke verantwoording van de behaalde resultaten.

Ondanks de beperkte verantwoordingsinformatie over de behaalde resultaten zijn de samenwerkingspartners te spreken over het resultaat. De verwachtingen die ze vooraf hadden komen overeen met de praktijk. Het resultaat van de samenwerking door de ogen van de gesproken bestuurders en ambtenaren is, dat sprake is van kennisdeling, enige mate van kosteneffectief beheer door het gezamenlijk inzetten van aannemers, elkaar kennen en vinden en het realiseren van een aantal concrete gezamenlijke projecten. Dit zijn vooral procesresultaten waarbij de gesproken leden van het Algemeen Bestuur zich wel afvragen welke resultaten dit oplevert.

Kritische kanttekeningen zijn ook geplaatst. De ambitie reikt bij het waterschap Brabantse Delta en de provincie Antwerpen verder dan de huidige samenwerking. Bijvoorbeeld in het gezamenlijk tot stand laten komen van gebiedsvisies en stroomgebiedplannen. Dat is echter voor andere partners een stap te ver, in ieder geval in de nabije toekomst. Bestuurders onderkennen dat een hernieuwde bestuurlijke samenwerking noodzakelijk is door bijvoorbeeld een paar thema's te agenderen. Zie ook conclusie 3 en aanbeveling 2.

Aanbeveling 3: Rapporteer tweemaaljaarlijks aan het Algemeen Bestuur over de samenwerking met Vlaanderen en laat het AB dan de kaders stellen voor inhoudelijke thema's, de te bereiken resultaten en de te hanteren samenwerkingsstrategie

Het Algemeen Bestuur onderschrijft nut en noodzaak van de grensoverschrijdende samenwerking, maar krijgt vanuit het Dagelijks Bestuur naar eigen opvatting weinig input of keuzes voorgelegd voor de samenwerkingsstrategie en wat de samenwerking moet opleveren. Het gaat niet om het verantwoorden van de ondernomen acties, maar vooral om de te kiezen inhoudelijke samenwerkingsthema's en de manier waarop de samenwerking wordt vormgegeven. Een suggestie vanuit leden van het Algemeen Bestuur is om dit bijvoorbeeld vorm te geven met een werkbezoek langs grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten. Dit om de betrokkenheid vanuit het Algemeen Bestuur bij de samenwerking ook zichtbaar te vergroten.

2. Vraagstelling en onderzoeksverantwoording

2.1 Aanleiding

De grensoverschrijdende samenwerking tussen het waterschap Brabantse Delta (en zijn voorgangers) en Vlaanderen gaat terug tot in de jaren negentig. Uit eerdere notities (bijv. Winstnotitie samenwerking met Vlaanderen d.d. 29-08-2013 en memo d.d. 31-10-2012) blijkt overigens dat deze 'grensontkennende' samenwerking niet vanzelfsprekend is en in ieder geval tot enkele jaren geleden geen automatisme was. In 2013 heeft het Dagelijks Bestuur een visie op de samenwerking met Vlaamse partners gepresenteerd. Deze visie omvat een strategie gericht op een structurele afstemming met Vlaamse partners, afspraken over beheer en onderhoud van grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen, het voldoen aan Europese afspraken en het benutten van kansen voor Europese cofinanciering. In 2015 ondertekenden de Provincie Vlaanderen, de Vlaamse Milieumaatschappij en de waterschappen De Dommel en Brabantse Delta een samenwerkingscharter voor operationeel waterbeheer in de grensstreek van de provincie Antwerpen en de beide waterschappen.

De rekenkamercommissie acht onderzoek naar de grensoverschrijdende samenwerking relevant omdat uit eerder genoemd samenwerkingscharter volgt dat de samenwerking met Vlaanderen steeds belangrijker wordt. Dit is ook onderkend door het Algemeen Bestuur. In de notitie over het aangaan van een samenwerkingscharter met Vlaanderen wordt reeds als risico genoemd dat een intentieverklaring tot een dode letter kan verworden als er geen bereidheid is tot samenwerking, de samenwerking niet of onvoldoende tot zichtbare resultaten leidt en/of de samenwerking beperkt blijft tot enkele personen.

2.2 Centrale vraagstelling

Het doel van het onderzoek is zicht te krijgen op hoe de grensoverschrijdende samenwerking gestalte heeft gekregen, welke initiatieven zijn genomen en welke projecten en inzet daaruit zijn voortgekomen. En dit afgezet tegen de diverse doelstellingen die in de loop van de tijd als onderlegger voor de samenwerking hebben gegolden. Dat leidt tot de volgende centrale vraagstelling:

Hoe verloopt de samenwerking tussen Vlaanderen en het waterschap Brabantse Delta?

2.3 Uitwerking centrale vraagstelling in onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen zijn geordend langs de lijnen van de beleidscyclus: beleid, uitvoeringsstrategie, uitvoering en resultaat.

Beleid

1. Welke (algemene) besluitvormingen liggen ten grondslag aan de samenwerking tussen waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen?
2. Welke motieven (omdat het moet volgens wetgeving of omdat met het bundelen van krachten de eigen doelen beter gediend worden) liggen ten grondslag aan de samenwerking tussen waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen voor elke partij afzonderlijk?
3. Welke doelen streeft het waterschap na met de samenwerking met Vlaanderen?

Uitvoeringsstrategie

4. Welke samenwerkingsverbanden en -afspraken zijn in de loop der jaren gemaakt en zijn daarbij (SMART)afspraken naar resultaat gemaakt?
5. Welke participanten zijn betrokken bij de samenwerking en bij wie lag het initiatief om waterschap De Dommel tevens te betrekken?
6. In hoeverre sluit het samenwerkingscharter en andere samenwerkingsverbanden aan bij de afzonderlijke (beleids)doelen, bestuursakkoorden en (beheer)plannen van de deelnemende partijen?
7. Wat willen de partijen bereiken met de samenwerking en waar richt de samenwerking zich op? (globaal kunnen de volgende doelstellingen onderscheiden worden: operationeel, bijvoorbeeld een efficiëntere organisatie, tactisch, bijvoorbeeld extra kennis, kunde en ontwikkelingsvermogen binnen de organisatie).
8. Welke specifieke samenwerkingsprojecten zijn op basis van het samenwerkingscharter vastgesteld?
9. In hoeverre zijn deze specifieke afspraken en/of projecten beschreven en middels duidelijke kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen SMART geformuleerd?
10. Is er een duidelijk instrumentarium gekozen om het samenwerkingsverband te organiseren en uit te voeren?
Te denken valt aan:
  - a. Een regulier overleg met uitvoerende partijen
  - b. Een uniforme toepassing van de EU-normen/KRW-systematiek/ROR-kader
  - c. Afspraken/subsidies uitvoerende partijen
  - d. Verantwoordingsmomenten aan het Algemeen en Dagelijks Bestuur

Uitvoering

11. In hoeverre komt de daadwerkelijke uitvoering overeen met de uitvoeringsstrategie?
12. Hoe verloopt de uitvoering van de samenwerkingsafspraken in de praktijk? Te denken valt aan:
  - a. Initiatiefnemer(s) bij projecten en acties
  - b. Realisatie van gezamenlijke aanpak
  - c. Uitvoering afspraken
  - d. Wijzigingen in de uitvoering
  - e. Verloop van de samenwerking in algemene zin
  - f. Situaties waarin partijen niet tot overeenstemming kwamen
13. Hoe verliep de samenwerking in twee specifieke recente projecten, waarbij elke partij betrokken was, en tot welke resultaten heeft dit geleid? Te denken valt aan:
  - a. Initiatiefnemer(s)
  - b. Uitvoering afspraken
  - c. Wijzigingen in de uitvoering
  - d. Verloop van de samenwerking
  - e. Resultaten van de samenwerking

Resultaat

14. Leiden het beleid en de uitvoering(strategie) tot de gewenste resultaten (in termen van output en outcome)?
Te denken valt aan:
  - a. Verbeterde waterkwaliteit van de gemeenschappelijke wateren
  - b. Duurzame (gezamenlijke) en doelmatige inrichting, beheer, monitoring en onderzoek
  - c. Concrete projecten aangaande het operationeel waterbeheer: onderhoud, preventie en bestrijding van calamiteiten, crisisinterventie
  - d. Verkregen subsidies of andere (co-)financieringsvormen
  - e. Afstemming in communicatie over de stroomgebieden
  - f. Educatieve activiteiten
  - g. Wederzijdse informatie-uitwisseling over relevante ontwikkelingen en procedures
15. Hoe efficiënt is het samenwerkingsverband tussen waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen? Dit valt onder andere te bepalen door:
  - a. De souplesse van de procesgang te identificeren (is er veel gedoe?)
  - b. De inzet af te zetten tegen de verwachte of gerealiseerde baten

2.4 Normenkader

De onderzoeksvragen zijn uitgewerkt tot het volgende normenkader.

Aspect	Norm
Doelstellingen	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn (SMART) doelen geformuleerd ten aanzien van grensoverschrijdende samenwerking. • Over de samenwerking heeft de besluitvorming plaatsgevonden.
Uitvoeringsstrategie	<ul style="list-style-type: none"> • De doelstellingen en effecten per samenwerkingsverband of -afpraak zijn SMART geformuleerd: <ul style="list-style-type: none"> o Specifiek: doelstellingen sluiten aan bij beleidsdoelen, bestuursakkoorden en kadernota; o Meetbaar: de doelstellingen zijn meetbaar; o Acceptabel: de doelstellingen worden door de uitvoeringspartners onderschreven; o Realistisch: de doelstellingen kunnen met de beschikbare middelen en voorzieningen worden behaald; o Tijdgebonden: het is duidelijk wanneer de doelstellingen moeten worden behaald. • De rolverdeling tussen de samenwerkende partijen is beschreven in elk van de samenwerkingsverbanden en -afspraken.
Uitvoering	<ul style="list-style-type: none"> • De beleidsuitvoering vindt plaats zoals afgesproken. • Indien van de uitvoeringsstrategie is afgeweken gebeurt dat beredeneerd en in overleg. • De samenwerkende partijen rapporteren op vaste frequentie over het verloop en de resultaten van samenwerkingsprojecten. • Samenwerkingspartners zijn tevreden over het inhoud van en omgang in de samenwerking.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Het waterschap maakt periodiek inzichtelijk welke resultaten zijn bereikt met behulp van evaluatie(rapportages) en in welke mate deze bijdragen aan de doelstellingen rondom grensoverschrijdende samenwerking.
Doeltreffendheid (Effectiviteit)	<ul style="list-style-type: none"> • De bereikte resultaten komen overeen met de doelstellingen.
Doelmatigheid (Efficiëntie)	<ul style="list-style-type: none"> • De samenwerking kent een soepele uitvoering en procesgang met uitvoeringspartners. • De inzet weegt op tegen de gerealiseerde baten.

2.5 Onderzoeksverantwoording

Na het bepalen van de onderzoeksvragen en het normenkader heeft het onderzoek bestaan uit een documentenanalyse en veldwerk. Na afloop van de onderzoeksfase zijn de bevindingen geanalyseerd en voor controle op feitelijke onjuistheden voorgelegd aan de ambtelijke organisatie. Na correctie van deze nota van bevindingen heeft bestuurlijke wederhoor plaatsgevonden.

Documentenanalyse

Voornaamste doelen van de documentenanalyse waren (1) het formuleren van een conceptantwoord op de onderzoeksvragen, (2) de voorbereiding op de interviews met respondenten in de veldwerkfase en (3) het maken van een selectie van te onderzoeken projecten voor het verdiepende onderzoek. De geraadpleegde bronnen zijn opgenomen in bijlage 1.

De documentenstudie is uitgemond in een feitenreconstructie in de vorm van een kort conceptfeitenrapport met bevindingen per onderzoeksvraag. Op basis van de documentenanalyse is een tweetal projecten als casussen geselecteerd die in het veldwerk verder onderzocht zijn ter verdieping van het onderzoek.

Veldwerk

De doelstelling van het veldwerk was het controleren van de schriftelijke informatie en het aanvullen van het 'feiterelaas' rondom de doelen en motieven voor de samenwerking, de uitvoering van de samenwerkingsafspraken in de praktijk en de beleving en verwachtingen rondom de samenwerking. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen twee groepen respondenten. Respondenten die betrokken zijn bij de samenwerkingsafspraken vanuit de verschillende partners op ambtelijk en bestuurlijk niveau. En een aantal specifiek betrokkenen bij de twee geselecteerde projecten. In bijlage 1 zijn de geraadpleegde respondenten opgenomen.

In deze interviews zijn, deels afhankelijk van de respondent(en), tenminste de volgende onderwerpen aan de orde geweest:

- Een check op volledigheid van de ons ter beschikking gestelde documentatie;
- De motieven voor de samenwerking;
- Achterliggende keuzes voor de gekozen invulling van de samenwerkingsafspraken;
- De wijze waarop de uitvoeringsstrategie tussen het waterschap Brabantse Delta en zijn partners is overeengekomen en wie daartoe het initiatief heeft genomen;
- Vragen over de vooraf bedachte werkwijze en de daadwerkelijke werkwijze;
- De feitelijke gang van zaken (wie neemt initiatief, rolverdeling en resultaten) in de twee projecten;
- De ervaren meerwaarde (resultaten en effecten) van de samenwerking;
- De beleving van de samenwerking (kwaliteit van de procesgang).
-

Daarnaast zijn per respondentgroep specifieke vragen op basis van de bevindingen uit de documentenanalyse gesteld. Van de interviews is een verslag opgesteld dat voor commentaar en fiattering aan de betreffende respondenten wordt voorgelegd. De vastgestelde gespreksverslagen maken deel uit van het onderzoekdossier.

2.6 Leeswijzer

In de navolgende hoofdstukken worden de bevindingen per onderdeel van de beleidscyclus weergegeven inclusief een analyse en toetsing aan het normenkader. Elk hoofdstuk eindigt met een korte samenvatting van de bevindingen. Bijlage 1 bevat de geraadpleegde bronnen (documenten en respondenten). Bijlage 2 bevat de bestuurlijke reactie en in bijlage 3 is het nawoord van de rekenkamercommissie opgenomen.

3. Bevindingen beleid

In dit hoofdstuk staan de bevindingen rondom de deelvragen 'beleid' centraal (zie hoofdstuk 2). Per deelvraag is in een tekstkader het antwoord weergegeven gevolgd door een onderbouwing. Er wordt afgesloten met een toetsing aan het normenkader en een tussenconclusie.

3.1 Besluitvorming rondom samenwerking met Vlaanderen

Welke (algemene) besluitvormingen liggen ten grondslag aan de samenwerking tussen waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen?

Antwoord:

- Europa: Kaderrichtlijn Water en Richtlijn Overstromingsrisico's.
- Waterschap Brabantse Delta: Kadernota 2017-2026, Bestuursakkoord 2015-2019, Waterbeheerplan 2016-2021.
- Vlaams-Nederlandse besluitvorming: samenwerkingsovereenkomst grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen en samenwerkingscharter Grenzeloos Verbindend.

Onderbouwing

Europese besluitvorming

De Europese richtlijnen en afspraken omtrent landgrensoverschrijdend watersysteembeheer zijn vastgelegd in de Kaderrichtlijn Water (KRW, 23-10-2000; waterkwaliteit) en de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR, 23-10-2007; waterkwantiteit).

Kaderrichtlijn Water

De KRW stelt een kader op voor gemeenschappelijke maatregelen betreffende het waterbeleid. Het hoofddoel was om in 2015 (of onder strikte voorwaarden zo snel mogelijk daarna) een goede ecologische en chemische toestand voor alle oppervlaktewateren en een goede chemische en kwantitatieve toestand voor alle grondwateren te hebben. Aangezien water in territoriale zin geen grenzen kent, gaan de Europese richtlijnen uit van een (grensoverschrijdende) stroomgebiedbenadering van de Europese rivieren waarbij voor alle Europese wateren dezelfde normen en chemische doelstellingen gelden. Als emissiegrenswaarden en milieukwaliteitsnormen zijn de grenswaarden en kwaliteitsdoelstellingen uit (dochterraichtlijnen van) de Richtlijn 76/464/EEG (inzake verontreiniging van het aquatisch milieu door gevaarlijke stoffen) aangehouden. Voor een deel mogen de lidstaten zelf de hoogte van een doel bepalen. Om de doelen van de stroomgebiedsbeheersplannen (en daarmee KRW) te behalen, moesten lidstaten voor elk (eigen gedeelte van een) stroomgebiedsdistrict maatregelenprogramma's opstellen. Voor internationale stroomgebiedsdistricten diende dit gezamenlijk gecoördineerd te worden. Conform artikel 13, lid 2 van de KRW' zorgen de lidstaten ervoor dat er coördinatie plaatsvindt om tot een enkel internationaal stroomgebiedsbeheersplan te komen. Wordt er geen internationaal stroomgebiedsbeheersplan opgesteld, dan stellen de lidstaten ten minste, voor de op hun respectieve grondgebieden liggende delen van het internationale stroomgebiedsdistrict, stroomgebiedsbeheersplannen op om de doelstellingen van deze richtlijn te bereiken.

Richtlijn Overstromingsrisico's

De ROR heeft als doel negatieve gevolgen van overstromingen voor de gezondheid van de mens, het milieu, het culturele erfgoed en de economische bedrijvigheid te beperken. Het verplicht de lidstaten tot het maken van een (voorlopige) risicobeoordeling, overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten en -beheersplannen op nationaal en grensoverschrijdend gebied. Ook hier wordt aangestuurd op de stroomgebiedsaanpak en versterking van de grensoverschrijdende samenwerking. In navolging hiervan heeft het Ministerie van Verkeer en Waterstaat en Internationale Strategie ROR (2009) opgesteld, als aanvulling op het nationale Implementatieplan ROR. De strategie biedt een kader voor de Nederlandse inzet in internationaal overleg over de implementatie van de ROR binnen de EU, de Internationale Riviercommissies en het wateroverleg met de buurlanden over de kleinere grensoverschrijdende rivieren. Het moet de samenwerking met de stroomgebiedspartners versterken.

Besluitvorming waterschap Brabantse Delta

De Kadernota 2017–2026 'Koersvast en financieel bestendig' van waterschap Brabantse Delta omschrijft een lange termijnvisie op het functioneren van het waterschap. In navolging op de KRW en de ROR benoemt ook deze kadernota het belang van de ontwikkeling en verdere vormgeving van de internationale samenwerking en kennisdeling met de overheden van Vlaanderen, teneinde de veiligheid en leefbaarheid in West- en Midden-Brabant te vergroten. Als doelstelling wordt genoemd: een duurzame ontwikkeling van de leefomgeving door het merendeel van de plannen samen met partners tot stand te laten komen en de participatie van het waterschap aan het aantal plannen van anderen toe te laten nemen.

Ook in het Bestuursakkoord 2015–2019 'Onze Koers' en het Waterbeheerplan 'Grenzeloos verbindend' 2016–2021 wordt de noodzaak tot samenwerking en kennisdeling met de overheden van Vlaanderen benoemd. Volgens het Waterbeheerplan wil waterschap Brabantse Delta deze samenwerking prioriteit geven en gebiedsgericht invullen. Zo staan er globale (gezamenlijke) intensies (bijv. 'gebieden met grensoverschrijdende laaglandbeken worden samen met Vlaamse partners hersteld, beheerd en onderhouden', strategieën (bijv. 'er worden stroomgebiedvisies opgesteld en/of afspraken gemaakt over de uitvoering van taken') en gebiedsspecifieke aandachtspunten (bijv. 'vanwege de opgedeelde ligging van het KRW-waterlichaam Boven Mark is afstemming met Vlaanderen voor het opstellen van een watergebiedsprogramma van belang') omtrent de samenwerking beschreven. Beschreven staat dat de afspraken uit de samenwerkingsovereenkomst voor het onderhoud van grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen en het samenwerkingscharter voor operationeel waterbeheer (zie onderstaand) hiervoor leidend zijn.

De meest recente bestuurlijke besluitvorming bij waterschap Brabantse Delta betreffende de samenwerking met Vlaanderen was in de AB-vergadering van 25 oktober 2017 (besluitvormingsnotitie 17IT018761). Dit was naar aanleiding van het bestuurlijk BOB traject voor waterkwaliteit, waarin de Vlaamse samenwerking een belangrijk thema vormde.

Gezamenlijke besluitvorming waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen

Van incidentele samenwerking naar structurele operationele samenwerking

Hoewel reeds in het begin van de jaren '90 sprake was van operationele samenwerking met Vlaanderen omtrent grensoverschrijdende waterlopen (bijv. het Bestuursakkoord Volkerak-Zoommeer d.d. 26-09-1990 tussen Hoogheemraadschap West-Brabant, de Vlaamse Maatschappij voor de Waterzuivering en Aquafin), is met de vaststelling van de samenwerkingsovereenkomst in 2008 een eerste stap gezet in het vastleggen van structurele samenwerking. Uit de interviews met de Nederlandse en Vlaamse partners blijkt dat rond 2005 de eerste acties zijn ingezet om tot deze meer structurele vorm van samenwerking te komen. Het initiatief daarvoor lag in eerste instantie bij het waterschap en de provincie Antwerpen. Doel was om de samenwerking op projectbasis (bijvoorbeeld Interreg-project Integrale Aanpak Stroomgebied Mark) structureel te maken en van een bestuurlijk besluit te voorzien.

Daarom zijn in 2008 afspraken gemaakt rondom het onderhoud van grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen en vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst tussen watering De Beneden Mark, watering van Wuustwezel, Provincie Antwerpen, Vlaamse Milieumaatschappij, waterschap Brabantse Delta en waterschap De Dommel. Doel van deze overeenkomst is om praktisch vorm te geven aan de samenwerking tussen de partijen met betrekking tot de uitvoering van onderhoudstaken aan grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen gelegen tussen Vlaanderen en Nederland. Op 29 augustus 2013 werd de overeenkomst stilzwijgend verlengd en in juli 2017 geactualiseerd, welke waterschap Brabantse Delta op 8 augustus 2017 ondertekende.

Verbreiding van de samenwerking

In de vergadering van het Algemeen Bestuur van 23 januari 2013 is de strategie voor de samenwerking met Vlaanderen besproken aan de hand van een notitie (12.ZK08325). Het doel van de notitie was het informeren van het algemeen bestuur over de voortgang in de samenwerking met de Vlaamse partners en besluitvorming over de strategie voor de voortzetting. Daarmee werd mede invulling gegeven aan een motie van 12 augustus 2012 van een viertal fracties waarin gevraagd werd om een samenhangende visie op de grensoverschrijdende samenwerking en het actief betrekken van het algemeen bestuur daarbij. Het voorstel was om de bestaande strategie (maatregelen nemen om watersysteemdoelstellingen te realiseren, uitwisselen van kennis en informatie en het afstemmen van het beheer en onderhoud) voort te zetten en op een aantal onderdelen bij te stellen. Te weten (niet limitatief):

- Blijven bevorderen van de samenwerkingsgerichte houding op ambtelijk en bestuurlijk niveau.
- Samen met de Vlaamse Milieumaatschappij en de provincie Antwerpen een voorstel ontwikkelen voor kosteneffectieve ambtelijke en bestuurlijke afstemming voor grensoverschrijdende beken.
- Met de Vlaamse Milieumaatschappij doelen, maatregelen en monitoringsprogramma's afstemmen om te voldoen aan de KRW alsook het uitwerken van de verplichtingen rondom de ROR (ROR).
- Plan van aanpak ontwikkelen om te voldoen aan de doelstellingen voor de KRW voor 't Merkske.
- Samen met de provincie Antwerpen het initiatief nemen voor het opstellen van een stroomgebiedsvisie voor de Kleine Aa/Molenbeek
- Verlenging van de samenwerkingsovereenkomst beheer en onderhoud in 2013.

Uit de interviews blijkt dat deze notitie de opmaat was voor het samenwerkingscharter Grenzeloos Verbindend (2015). De toenmalige dijkgraaf (dhr I.A.M. Vos) was fervent voorstander van samenwerking en wilde dit graag verder inbedden in de organisatie, met als uitgangspunt: zorg dat de samenwerking met Vlaanderen onderdeel is van het dagelijks werk. De opvolger van dijkgraaf Vos (mevrouw C. Moonen) heeft de Vlaams-Nederlandse samenwerking tot één van haar speerpunten gemaakt. Zij, de gouverneur en de gedeputeerde van de provincie Antwerpen gaven bestuurlijk belang aan de samenwerking. Een bestuurlijke opdracht legitimeert de energie die in de samenwerking wordt gestoken. Het daaruit volgende samenwerkingscharter ('Grenzeloos Verbindend') voor operationeel waterbeheer in de grensstreek tussen de Provincie Antwerpen, de Vlaamse Milieumaatschappij en de waterschappen De Dommel en Brabantse Delta is door waterschap Brabantse Delta ondertekend op 6 februari 2015, na het AB-akkoord van 9 december 2014. Het samenwerkingscharter geldt onder andere voor de Poppelse Leij/Leijloop en de Aa/Rovertsche Leij op de grens van waterschap de Dommel en Vlaanderen. In het grensgebied van waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen betreft het onder andere de grensbeek 't Merkske bij Castelree/Hoogstraten, de Kleine Aa/Molenbeek tussen Kalmthout en Roosendaal en de Aa of Weerijts tussen Brecht en Breda en de Bovenmark/Mark tussen Merksplas en Breda. De samenwerkingsovereenkomst blijft eigenstandig van kracht.

3.2 Motieven en doelen samenwerking met Vlaanderen

Welke motieven liggen ten grondslag aan de samenwerking tussen waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen voor elke partij afzonderlijk?

Antwoord:

- Afhankelijkheid van de bovenstroomse gebieden die in sterke mate de waterkwaliteit en -kwantiteit bepalen, door samenwerking kunnen eigen doelen beter bereikt worden (Waterschap Brabantse Delta)
- Realiseren noodzakelijk en kostenefficiënt operationeel beheer en onderhoud van grensoverschrijdende waterlopen (alle partners van de samenwerkingsovereenkomst)
- Bundeling van kennis en kunde (leren van elkaar), waaronder binnenhalen van Europese projectsubsidies (alle partners)
- Consequent en uniform waterbeheer (Vlaamse Milieumaatschappij)
- Elkaar snel weten te vinden ook in geval van calamiteiten (alle partners)
- Kansen verkennen voor monitoring en onderzoek (partners van het samenwerkingscharter)
- Communicatie-uitingen afstemmen en gezamenlijke educatieve activiteiten organiseren (partners samenwerkingscharter)
- Wederzijdse informatie-uitwisseling over elkaars procedures en planvorming, ook de preventie en bestrijding van watergerelateerde calamiteiten (partners samenwerkingscharter)

Onderbouwing

De motieven achter de samenwerking zijn voor de vier meest voorkomende samenwerkingspartners weergegeven. Vervolgens zijn de motieven van de twee gezamenlijk vastgestelde samenwerkingsafspraken weergegeven.

Motieven waterschap Brabantse Delta

Uit de interviews blijkt dat een belangrijk motief voor de samenwerking ligt in de afhankelijkheid van waterschap Brabantse Delta van de bovenstroomse gebieden. Veel waterlopen stromen richting het werkgebied van waterschap Brabantse Delta en de waterkwaliteit en fysieke veranderingen van het watersysteem in Vlaanderen bepaalt daardoor in grote mate de waterkwaliteit en -kwantiteit in Nederland. Voor de geïnterviewde leden van het Algemeen Bestuur is het verbeteren van de water- en natuurkwaliteit een belangrijk motief. Daarvoor is nodig dat niet alleen naar waterlopen wordt gekeken, maar naar de stroomgebieden (waterlopen en kwelwater). Daarnaast is sprake van een wettelijke verplichting (KRW) die samenwerking en afstemming vraagt. De samenwerkingsovereenkomst is vooral gericht op het inregelen van de operationele samenwerking (wie doet wat bij beheer en onderhoud). Het samenwerkingscharter heeft het karakter van een intentieovereenkomst, maar biedt wel een instrument op basis waarvan contacten onderhouden worden en thema's geagendeerd worden. Het samenwerkingscharter si met opzet in thema's breed opgezet zodat er voldoende ruimte is om zowel ambtelijk als bestuurlijk de ruimte te hebben om actuele kwesties en kansen op te pakken.

Motieven provincie Antwerpen

De motieven voor de samenwerking liggen op het vlak van kosteneffectief werken, bundeling van kennis en kunde en het samenwerken om Europese projectsubsidies binnen te halen. Voor de samenwerkingsovereenkomst zijn de motieven kostenefficiëntie en praktische samenwerking (wie doet wat bij de grensoverschrijdende waterlopen?). Uit de gesprekken en documentatie blijkt dat de Provincie Antwerpen heeft verzocht om de samenwerkingsovereenkomst naast het samenwerkingscharter eigenstandig van kracht te laten. Dit moet worden gezien in de context van de reorganisatie van het Vlaamse waterbeheer, waarbij de provincies nadrukkelijker de rol krijgen van integraal waterbeheerder en de rol van de wateringen geleidelijk afneemt. Het samenwerkingscharter heeft, zo blijkt uit de interviews, vooral de functie van het creëren van een kader voor het grensoverschrijdend overleg (GoW). Het charter is meer dan een bevestiging van de samenwerking. Met de komst van het samenwerkingscharter is een 'paaltje geklopt' voor het organiseren van een structuur voor de lange termijn om elkaar te spreken en afspraken vast te leggen. Het samenwerkingscharter biedt ook een titel om over bredere samenhangen overleg en afstemming te voeren dan alleen het water in de rivier of waterloop. Het samenwerkingscharter biedt tot slot mogelijkheden om ook binnen de diverse Vlaamse overheidsinstanties zaken aan te kaarten die verder gaan dan alleen de eigen provinciale bevoegdheid.

Motieven Vlaamse Milieumaatschappij

De motieven voor de Vlaamse Milieumaatschappij zijn meervoudig: kostenefficiëntie (geldt met name voor operationele samenwerking in beheer en onderhoud), consequent en uniform waterbeheer en realiseren van complementariteit door verschillende expertises en invalshoeken (bijvoorbeeld in dataverzameling, metingen en normeringen). Het belangrijkste motief voor het samenwerkingscharter is dat het de structuur en flexibiliteit biedt om elkaar snel te vinden, zaken te agenderen en afspraken te maken. Het samenwerkingscharter is voor de ambtelijk betrokkenen een bestuurlijke ruggensteun ('we doen wat we mogen doen'). Uit de verschillende gesprekken blijkt dat het samenwerkingscharter wordt gezien als een proefproject dat bij gebleken succes mogelijk geïntroduceerd kan worden in andere grensgebieden van Vlaanderen met Nederlandse waterschappen. Voor de Vlaamse Milieumaatschappij geldt dat de ambitie met de samenwerking minder vergaand (namelijk niet gericht op gezamenlijke planvorming) is dan bijvoorbeeld de provincie Antwerpen en waterschap Brabantse Delta. Dat heeft te maken met de rol en positie binnen het Vlaams bestuur, gebrek aan ambtelijke capaciteit en prioriteit voor bovenstroomse waterlopen die in Wallonië liggen.

Motieven waterschap De Dommel

Het initiatief voor de samenwerking in het samenwerkingscharter is afkomstig van waterschap Brabantse Delta. Dat is ook logisch omdat slechts een klein deel van het werkgebied van De Dommel grenst aan de provincie Antwerpen. De motieven voor de samenwerking zijn procesmatig (goed aansluiten bij de Vlaamse overheids- en overlegstructuren), thematisch (inzet op waterkwaliteit en calamiteiten) en geografisch (aansluiten op Vlaamse KRW-prioriteiten). Daarnaast is het van belang te leren van elkaar en elkaar versterken in de ambities en doelen. In de praktijk is de afstand van waterschap De Dommel tot het samenwerkingscharter relatief groot, omdat het betrekking heeft op een klein deel van het werkgebied.

Gezamenlijk vastgelegde motieven samenwerkingsovereenkomst

Als motief voor de samenwerkingsovereenkomst geldt de dubbele verantwoordelijkheid en wederzijdse afhankelijkheid. Bij grensvormende waterlopen zijn beheerders ieder verantwoordelijk voor de aan zijn zijde liggende helft van de waterloop en bij grensoverschrijdende waterlopen zijn de beheerders ieder verantwoordelijk voor het binnen hun beheersgebied liggende gedeelte van de waterloop. Twee partijen zijn beheerder. Daarnaast achten de betrokken partijen het noodzakelijk en efficiënt om samen te werken en afspraken vast te leggen omtrent de uitvoering van onderhoudstaken met betrekking tot deze grensvormende en grensoverschrijdende wateren, omdat dit elkaars doelstellingen beïnvloedt. Naast het voldoen aan de KRW is het directe motief voor samenwerking in deze inherent aan (het in praktijk brengen van) de stroomgebiedbenadering: door grensontkennend te werken en krachten te bundelen, worden de eigen doelen efficiënter en beter behaald.

Gezamenlijk vastgelegde motieven samenwerkingscharter

Uit de adviesnota aan het dagelijks bestuur (2014) van het waterschap Brabantse Delta blijken de volgende argumenten voor het opstellen van het samenwerkingscharter:

- Vervolg op goede ervaring met samenwerkingsovereenkomst onderhoud: voor samenwerking in grensregio's is van belang het (h)erkennen van elkaars belangen, het leggen en onderhouden van persoonlijke contacten en gezamenlijke projectuitvoering. Ondertekenen van een samenwerkingscharter biedt de kans om deze positieve ervaring met de samenwerkingsovereenkomst uit te breiden naar andere watergerelateerde onderwerpen.
- Verankering van de Europese stroomgebiedsbenadering: in beginsel werken Europese lidstaten samen op basis van goed nabuurschap. Het succes of falen van samenwerking in grensregio's is sterk afhankelijk van de politieke wil voor het maken van werkbare afspraken. Met de KRW en de ROR is het besef over het belang van grensoverschrijdende samenwerking sterk toegenomen. Beleidsmatige afstemming over deze richtlijnen vindt plaats in de Internationale Maas Commissie en het bilaterale Vlaams-Nederlandse Wateroverleg. Het samenwerkingscharter is een kader waarmee een doelmatige, operationele vertaalslag kan worden gemaakt van de beleidsmatige afspraken.
- Versterking van bestuurlijke en ambtelijke betrokkenheid: door het ondertekenen van een samenwerkingscharter onderstrepen bestuurders het belang van samenwerking in een grensregio. Een dergelijke bestuurlijke intentieverklaring vormt daarbij een heldere opdracht voor ambtelijke samenwerking.

Welke doelen streeft het waterschap Brabantse Delta na met de samenwerking met Vlaanderen?

Antwoord:

- Terugdringen van grensoverschrijdende belasting van bestrijdingsmiddelen en meststoffen
- Vispasseerbaar maken van beken
- Voorkomen wateroverlast en verdroging door bovenstroomse interventies
- Samen monitoren van de toestand en functioneren van watersystemen
- Gerichte voorstellen indienen voor Europese investeringsprogramma's
- Afspraken maken om calamiteiten te voorkomen of de effecten te compenseren
- Een zo hoog mogelijk milieurendement tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten

Onderbouwing

In de winstnotitie d.d. 29 augustus 2013 van waterschap Brabantse Delta worden de volgende gezamenlijke winstpunten (die uitgelegd kunnen worden als doelen) genoemd:

- Terugdringen van grensoverschrijdende belasting van bestrijdingsmiddelen.
- Terugdringen van grensoverschrijdende belasting van meststoffen (N en P).
- Vispasseerbaar maken van de grensoverschrijdende en grensvormende beken.
- Waterconservering en waterberging bovenstrooms in Vlaanderen kan in belangrijke mate bijdragen aan de problematiek van verdroging en wateroverlast benedenstrooms in Nederland.
- Door samen slim te monitoren en watersysteemanalyses uit te voeren kan een gedeeld beeld worden verkregen van de toestand en het functioneren van de watersystemen die de landsgrens oversteken en/of vormen.
- Door samen gerichte voorstellen in te dienen voor Europese investeringsprogramma's kan geld worden bespaard (binnenhalen van 50% cofinanciering).
- Door heldere afspraken te maken over de aanpak van 'watergerelateerde calamiteiten' kunnen incidenten beter worden voorkomen of de effecten ervan beter gemitigeerd en/of gecompenseerd.
- Vlaanderen en Nederland kunnen samen mooie voorbeelden stellen van grensontkennende regionale samenwerking waarbij waterdoelen slim worden gecombineerd met sociaaleconomische ontwikkelingsperspectieven (investeren in water loont: planet, people en profit).

In de adviesnota aan het DB van waterschap Brabantse Delta (2014) over de strategie voor de samenwerking met Vlaanderen wordt het beoogde effect op hoofdlijnen als volgt beschreven: 'een zo hoog mogelijk milieurendement tegen zo laag mogelijk maatschappelijke kosten. Door samenwerking verwacht het waterschap zijn doelen en (grensgebied specifieke) ecologische doelstellingen voor de KRW beter te kunnen behalen, bedrijfseconomische en milieuwinst te kunnen behalen, incidenten beter te voorkomen of de effecten hiervan beter te compenseren dan wel te mitigeren en een grensontkennend imago te creëren waarbij waterdoelen slim kunnen worden gecombineerd met sociaaleconomische ontwikkelingsperspectieven (investeren in water loont: planet, people en profit).

Het doel van de samenwerkingsovereenkomst is het praktisch afspreken van taken en verantwoordelijkheden in het beheer en onderhoud van grensoverschrijdende waterlopen. Andere doelen of gewenste maatschappelijke effecten worden niet genoemd.

Het doel van het samenwerkingscharter is wel benoemd en is vierledig:

- Partijen hebben de intentie om de goede ervaringen van het afgestemde onderhoud van de grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen uit te breiden naar andere onderwerpen van het operationele waterbeheer.
- Partijen hebben de intentie om kansen te verkennen en realiseren voor duurzame en doelmatige inrichting, beheer, monitoring en onderzoek van de grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen in de grensstreek van de provincie Antwerpen en de waterschappen De Dommel en Brabantse Delta.
- Partijen hebben de intentie om, waar wenselijk, communicatie-uitingen over de betreffende onderwerpen en waterlopen op elkaar af te stemmen en gezamenlijke educatieve activiteiten te organiseren.
- Partijen hebben de intentie om de wederzijdse informatie-uitwisseling over relevante ontwikkelingen en procedures met betrekking tot de betreffende onderwerpen en waterlopen te stroomlijnen, waaronder in het bijzonder de preventie en bestrijding van 'watergerelateerde calamiteiten'.

Noch in de samenwerkingsovereenkomst noch in het samenwerkingscharter worden concrete doelen genoemd op het niveau van gezamenlijke planvorming (bijvoorbeeld grensoverschrijdende gebiedsplannen) of maatschappelijk effect anders dan het voldoen aan de KRW. Uit de interviews blijkt dat gezamenlijke planvorming als doel nog niet haalbaar is (waterschap Brabantse Delta en provincie Antwerpen zijn hier wel voorstander van). Tevens is het lastig te bepalen in welke mate de samenwerking bijdraagt aan het behalen van de maatschappelijke effecten (uitgedrukt in normen) uit de KRW. Daar komt bovenop dat normeringen ook verschillen per lidstaat en de meetmethoden om te bepalen of de normering gehaald wordt ook kunnen verschillen. De respondenten geven daarbij aan dat op dit laatste vlak de afgelopen jaren de Nederlandse en Vlaamse samenwerkingspartners veel van elkaar hebben geleerd, maar het lastig blijft om meetmethoden volledig te synchroniseren.

Tijdens de oordeelsvormende BOB-bijeenkomst van het AB van waterschap Brabantse Delta d.d. 28 juni 2017 gaf een grote groep leden van het AB aan te willen inzetten op maximale versterking van de samenwerking met Vlaanderen als ware er geen landsgrenzen, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Aangezien water uit Vlaanderen een belangrijke bron is voor de waterkwaliteit in het beheergebied van waterschap Brabantse Delta, is versterking van de samenwerking via een grensoverschrijdende stroomgebiedsbenadering essentieel om in enkele KRW-lichamen meer resultaat te bereiken. De uiteindelijke inzet voor de gebiedsprocessen met Vlaanderen voor waterschap Brabantse Delta is een gezamenlijk Vlaams-Nederlands investeringsprogramma. Het gezamenlijk gebiedsproces voor het stroomgebied van 't Merkske, dat in oktober 2017 is gestart, is hiervoor een eerste testcase. Dit bevestigt nogmaals de ambitie bij het waterschap om de samenwerking te verbreden op het niveau van gezamenlijke planvorming en gebiedsprocessen. In het interview met leden van het Algemeen Bestuur is aandacht gevraagd voor het betrekken van gemeenten in de samenwerking, zeker aan Vlaamse zijde omdat deze het bevoegd gezag zijn bij het afgeven van vergunningen. Verder vragen zij aandacht voor het gezamenlijk opzetten van projecten met Europees geld, bijvoorbeeld om een grensoverschrijdende omgevingsvisie op te stellen.

3.3 Toetsing aan normenkader

Norm:

Er zijn (SMART) doelen geformuleerd ten aanzien van grensoverschrijdende samenwerking

Doelen worden bij voorkeur in duidelijke indicatoren en meetbare effecten vertaald (kwantitatief of kwalitatief). Dat is voor de samenwerking met Vlaanderen niet gedaan. Het belangrijkste doel van de grensoverschrijdende samenwerking is enerzijds doelmatig en praktisch waterbeheer voor grensoverschrijdende en grensvormende waterlopen in lijn met (SMART-geformuleerde) Europese afspraken en de KRW-stroomgebiedbenadering, waardoor doelstellingen beter en efficiënter behaald worden.

Anderzijds is dit het faciliteren van de samenwerking op operationeel niveau en het benutten van financiële en innovatiekansen, o.a. door kennisdeling. De doelstellingen voor de grensoverschrijdende samenwerking zijn in de samenwerkingsovereenkomst en het samenwerkingscharter niet SMART geformuleerd, maar intentioneel en globaal op basis van het gewenste kwalitatieve resultaat. Kwantitatieve doelstellingen, bijvoorbeeld welke meetbare ecologische verbeteringen (hoeveelheid afname van grensoverschrijdende belasting van bestrijdingsmiddelen en meststoffen), hoeveel gezamenlijke projecten of educatieve activiteiten of welke kostenbesparing binnen welke (gefaseerde) termijn verwacht wordt, worden niet benoemd.

Norm:

Over de samenwerking heeft de besluitvorming plaatsgevonden

Aan de structurele samenwerking liggen Europese richtlijnen ten grondslag. Daarnaast heeft bij waterschap Brabantse Delta meerdere malen specifieke(re) besluitvorming over de samenwerking met Vlaanderen plaatsgevonden; o.a. bij het opstellen van de kadernota, bestuursakkoord, waterbeheerplan, samenwerkingsovereenkomst en samenwerkingscharter. De meest recente bestuurlijke besluitvorming vond plaats tijdens de AB-vergadering van 25 oktober 2017, naar aanleiding van het bestuurlijke BOB-traject voor waterkwaliteit.

3.4 Tussenconclusie

Hoewel Europese richtlijnen (KRW, ROR) een groot appèl doen op structurele internationale samenwerking, was hiervoor op projectbasis ook al sprake van 'vrijwillige' samenwerking tussen Vlaanderen en waterschap Brabantse Delta. Dit om het waterbeheer zo doelmatig en efficiënt mogelijk vorm te geven; je hebt elkaar nodig voor maximaal resultaat. De huidige samenwerking met Vlaanderen is gedragen; Europese richtlijnen liggen hieraan ten grondslag en er heeft meerdere malen specifieke besluitvorming over plaatsgevonden, hetgeen onder andere heeft geleid tot een samenwerkingsovereenkomst voor operationeel grensvormend en grensoverschrijdend waterbeheer en een samenwerkingscharter.

Doel van het samenwerkingscharter is enerzijds het versterken en uitbreiden van de afstemming, samenwerking en kennisdeling tussen Nederland en Vlaanderen. De ambitie tot maximale versterking van de samenwerking is bij waterschap Brabantse Delta en de provincie Antwerpen in grote mate aanwezig. Bij de andere Vlaamse partner (Vlaamse Milieumaatschappij) beperkt de ambitie zich tot de huidige samenwerkingsafspraken, deels ingegeven door beperkte capaciteit en daarmee samenhangende prioriteitstelling. Het belangrijkste doel van de grensoverschrijdende samenwerking is enerzijds doelmatig en praktisch waterbeheer voor grensoverschrijdende en grensvormende waterlopen in lijn met (SMARTgeformuleerde) Europese afspraken en de KRW-stroomgebiedbenadering, waardoor doelstellingen beter en efficiënter behaald worden.

Anderzijds is het doel het faciliteren van de samenwerking op operationeel niveau en het benutten van financiële en innovatiekansen, o.a. door kennisdeling. De doelstellingen voor de grensoverschrijdende samenwerking zijn in de samenwerkingsovereenkomst en het samenwerkingscharter niet SMART geformuleerd, maar intentioneel en globaal op basis van het gewenste kwalitatieve resultaat. Kwantitatieve doelstellingen, bijvoorbeeld welke meetbare ecologische verbeteringen (hoeveelheid afname van grensoverschrijdende belasting van bestrijdingsmiddelen en meststoffen), hoeveel gezamenlijke projecten of educatieve activiteiten of welke kostenbesparing binnen welke (gefaseerde) termijn verwacht wordt, worden niet benoemd.

4. Bevindingen uitvoeringsstrategie

In dit hoofdstuk staan de bevindingen rondom de deelvragen 'uitvoeringsstrategie' centraal (zie hoofdstuk 2). De uitvoeringsstrategie betreft de voorgenomen wijze van beleidsuitvoering zoals de gemaakte samenwerkingsvormen en -afspraken. Per deelvraag is in een tekstkader het antwoord weergegeven gevolgd door een onderbouwing. Er wordt afgesloten met een toetsing aan het normenkader en een tussenconclusie.

4.1 Samenwerkingsverbanden en participanten

Welke samenwerkingsverbanden en -afspraken zijn in de loop der jaren gemaakt en zijn daarbij (SMART) afspraken naar resultaat gemaakt?

Welke participanten zijn betrokken bij de samenwerking en bij wie lag het initiatief om waterschap De Dommel tevens te betrekken?

Antwoord:

- Samenwerkingsverbanden: deelname aan internationale overlegstructuren (zoals riviercommissie Rijn, Maas en Schelde), grensoverschrijdende werkgroep Molenbeek-Mark en bilaterale projectmatig of beheerdersoverleggen.
- Samenwerkingsafspraken: samenwerkingsovereenkomst beheer en onderhoud grensoverschrijdende waterlopen (2008) en samenwerkingscharter Grenzeloos Verbindend (2015)
- Afspraken over te realiseren maatschappelijke effecten of resultaten zijn niet gemaakt. Het samenwerkingscharter is een intentieovereenkomst. De samenwerkingsovereenkomst ziet vooral toe op een heldere rol- en taakverdeling in beheer en onderhoud.
- Meest voorkomende participanten zijn waterschap Brabantse Delta, waterschap De Dommel, Provincie Antwerpen, de Vlaamse Milieumaatschappij, het Maasbekkensecretariaat. Waterschap De Dommel is door waterschap Brabantse Delta en Provincie Antwerpen erbij betrokken omdat een klein deel van hun werkgebied grenst aan de Provincie Antwerpen.

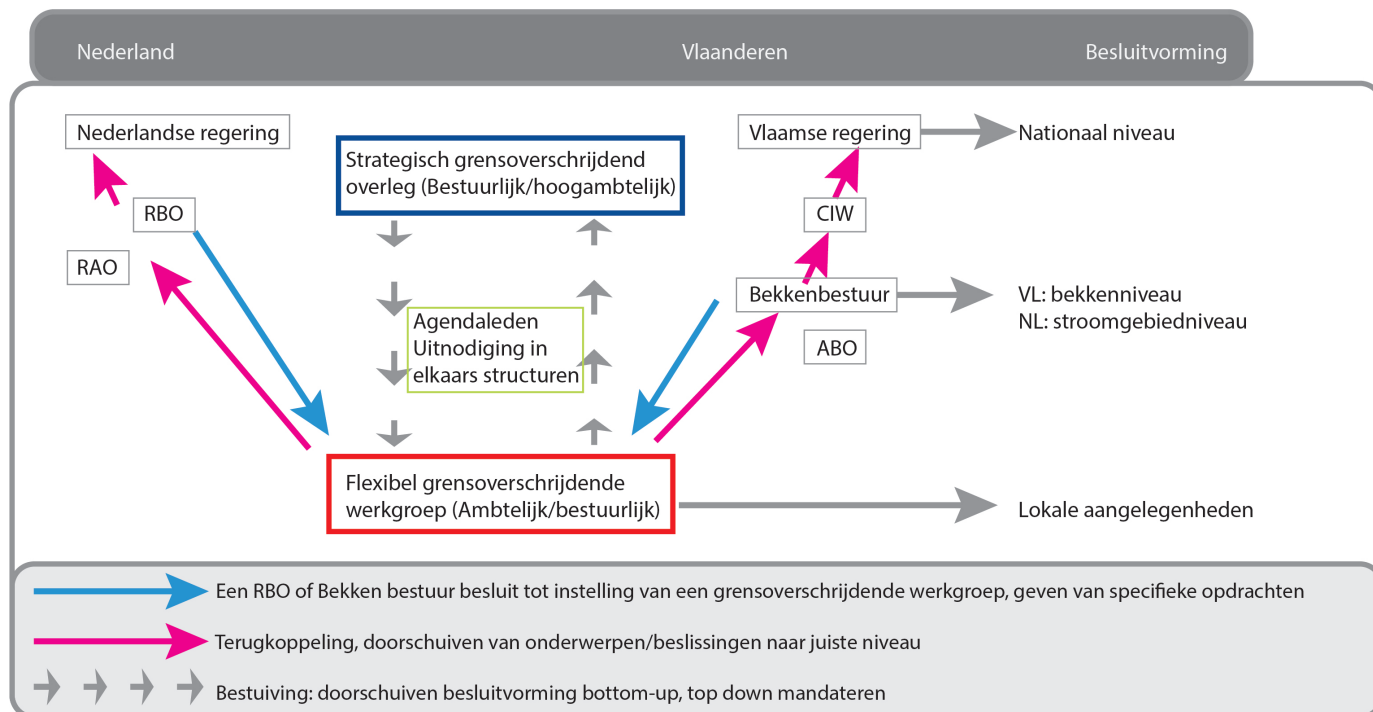
Onderbouwing

Samenwerkingsverbanden

Het waterschap Brabantse Delta opereert in verschillende samenwerkingsverbanden met Vlaanderen:

- In vooroverleggen van internationale overlegstructuren zoals de werkgroepen inzake de implementatie van Europese richtlijnen (zoals de Werkgroep WG F voor de ROR) en de Internationale Riviercommissies (stroomgebieden Rijn, Maas en Schelde).
- Flexibele grensoverschrijdende werkgroep (GoW) Molenbeek-Mark.
- Bilaterale overlegstructuren voor kleine grensoverschrijdende wateren of projecten zoals bijvoorbeeld rondom 't Merkske, Interreg-projecten of de Transportzone Meer.

In documenten van zowel Nederlandse als Vlaamse zijde is de volgende schematische weergave van het grensoverschrijdend overleg tussen Vlaanderen en Nederland weergegeven:

Toelichting op schematische weergave

Strategisch	Leden van RBO en RAO (Nederlandse zijde) en CIW (Vlaamse zijde). Is een bestuurlijk overleg op stroomgebiedniveau (grensoverschrijdend) voortkomend uit verplichtingen van de KRW.
RBO	Regionaal bestuurlijk overleg Maas, deelnemers van Nederlandse zijde zijn de waterschappen en de provincie.
RAO	Regionaal ambtelijk overleg (voorbereidend ambtelijk overleg op RBO).
Flexibel grensoverschrijdende werkgroep (voor waterschap Brabantse Delta is dit GoW Molenbeek-Mark)	Deelnemers Nederland: waterschappen, gemeenten en provincies. Deelnemers Vlaanderen: de provincie, de wateringen en het bekkensecretariaat, uit te breiden met gemeenten.
CIW	De Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid is de bevoegde autoriteit in Vlaanderen voor de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn. Deelnemers zijn het Vlaamse Gewest, vertegenwoordigers van de lokale waterbeheerders (provincies, gemeenten, polders en wateringen) en een vertegenwoordiger van de afvalwater- en drinkwaterbedrijven. Ook de gezamenlijke provinciegouverneurs zijn in de CIW vertegenwoordigd.
Bekkenbestuur Maasbekken	Het bekkenbestuur is de bestuurlijke pijler van het wateroverleg in het Maasbekken. In dit orgaan zetelen vertegenwoordigers van het Vlaamse Gewest en vertegenwoordigers van de lokale besturen (provincies, gemeenten en wateringen)
ABO	Ambtelijk Bekkenoverleg (voorbereidend ambtelijk overleg op Bekkenbestuur)

Samenwerkingsafspraken

Structurele samenwerkingsafspraken met Vlaanderen zijn geformaliseerd in het samenwerkingscharter en de samenwerkingsovereenkomst. Deze staan los van projectmatige samenwerking.

Samenwerkingscharter

In het samenwerkingscharter is afgesproken dat de partijen ieder voor zich bepalen welke inzet zij willen doen voor de activiteiten in het kader van het charter en indien gewenst samen zoeken naar kansen voor (Europese) cofinanciering voor de uitvoering van maatregelen. Voorts staat er een inspanningsverplichting genoemd ten aanzien van het verzilveren van kansen voor synergie, het indien gewenst maken van transparante, praktisch uitvoerbare afspraken voor de preventie en bestrijding van 'watergerelateerde calamiteiten en het elkaar tijdig informeren over relevante procedures van openbaar onderzoek.

In het samenwerkingscharter staan de onderwerpen van samenwerking benoemd, alsmede de verwachte acties daarvoor. Bijvoorbeeld:

- Waterkwaliteit: doelmatige, periodieke monitoring van hydrologische, morfologische, fysisch-chemische en biologische parameters en emissiebronnen, waarbij de meetnetten van de partijen de basis vormen. De monitoringgegevens worden uitgewisseld en vergeleken ten behoeve van rapportages voor de KRW (toestandsbepalingen en inventarisatie van emissiebronnen)
- Calamiteiten: maatregelen ter voorkoming en bestrijding van en communicatie over 'watergerelateerde calamiteiten
- Ontwikkeling van visiedocumenten voor een gezamenlijke, grensoverschrijdende aanpak conform de doelstellingen van het samenwerkingscharter.

Het samenwerkingscharter leest als een 'afgesproken handelingswijze voor samenwerking en kennisdeling, maar SMART-afspraken naar resultaat op basis van de doelstellingen en achterliggende motieven ontbreken. In de interviews met respondenten van zowel Nederlandse als Vlaamse zijde is aangegeven dat het charter niet sturend is voor de samenwerking, maar vooral de samenwerking legitimeert en mogelijk maakt. Het is geen dwingend kader, maar meer faciliterend en stimulerend.

Er is sprake van een 'programmering' van het samenwerkingscharter, die in ieder geval voor de jaargang 2015/2016 is opgesteld. De specifieke actie, contactpersonen en opleverdatum op taakniveau staan hierin benoemd. Uit de interviews blijkt dat de programmering wordt ervaren als een actielijst. Jaarlijks wordt de voortgang van de acties besproken in het GoW Molenbeek-Mark. Het samenwerkingscharter heeft daarmee een plek gekregen in de eerder genoemde schematische weergave van de samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland.

Deelnemers aan het samenwerkingscharter zijn de provincie Antwerpen, de Vlaamse Milieumaatschappij, het waterschap De Dommel en het waterschap Brabantse Delta. Waterschap De Dommel is voor deelname aan het samenwerkingscharter benaderd door waterschap Brabantse Delta met als belangrijkste reden dat zij een aantal waterlopen hebben die grenzen aan de provincie Antwerpen. Waterschap De Dommel neemt sinds 2 jaar niet meer deel aan het GoW Molenbeek-Mark. Dit wordt in interviews verklaard vanuit de beweging die de provincie Antwerpen heeft gemaakt om deel te nemen aan het grensoverschrijdend wateroverleg Dommel-Thornerbeek waaraan waterschap De Dommel en de Vlaamse provincie Limburg deelnemen. Doordat de provincie Antwerpen bij dit overleg aanschuift, vervalt de noodzaak voor waterschap De Dommel om bij het GoW Molenbeek-Mark aan te sluiten.

Samenwerkingsovereenkomst

De samenwerkingsovereenkomst is een concrete borging van de uitvoering van de afspraken omtrent operationeel waterbeheer. Diverse onderhoudsvormen worden benoemd en uitgelegd en regievoerders worden aangewezen voor afgebakende gebieden. Hiermee is het resultaat dat de afspraken worden nagekomen en er dus sprake is van samenwerking, wat overeenkomt met het doel van de overeenkomst, maar ontbreekt een verwijzing naar daadwerkelijk resultaat op het waterbeheer, wat het achterliggende motief voor de samenwerking is. Ook staan er globale procesafspraken benoemd, zoals een informatieverplichting over alle activiteiten en ontwikkelingen en verleende vergunningen het ter beschikking zullen stellen aan 'adequate personele-, facilitaire- en geldelijke middelen om de inhoud van de samenwerking conform overeenkomst te ondersteunen. Concretisering hiervan ontbreekt. Deelnemers aan de samenwerkingsovereenkomst zijn de waterschappen Brabantse Delta en De Dommel, watering De Beneden Mark, watering van Wuustwezel, Provincie Antwerpen en de Vlaamse Milieumaatschappij.

Inmiddels is besloten dat de jaarlijkse monitoring van de samenwerkingsovereenkomst gecombineerd wordt met het GoW-Molenbeek-Mark. In dit GoW worden nu beide samenwerkingsafspraken gemonitord.

4.2 Samenwerkingsverbanden en de aansluiting bij beleid

In hoeverre sluit het samenwerkingscharter en andere samenwerkingsverbanden aan bij de afzonderlijke (beleids)doelen, bestuursakkoorden en (beheer)plannen van de deelnemende partijen?

Antwoord:

- Het samenwerkingscharter, de samenwerkingsovereenkomst en de samenwerkingsverbanden sluiten aan bij de eigen beleidsdoelen, beheerplannen, bestuursakkoorden van de deelnemende partijen.

Onderbouwing

Deze vraag is beantwoord vanuit het perspectief van vier deelnemende partijen, de beide waterschappen aan Nederlandse zijde en de provincie Antwerpen en de Vlaamse Milieumaatschappij.

Perspectief waterschap Brabantse Delta

De samenwerking met Vlaanderen sluit naadloos aan op de doelstellingen, bestuursakkoorden en (beheer)plannen van waterschap Brabantse Delta en is zelfs één van zijn speerpunten. Waterschap Brabantse Delta erkent dat grensontkennende samenwerking essentieel is voor het doeltreffend en doelmatig behalen van de (KRW) doelstellingen voor de waterkwaliteit in het beheergebied. Water kent immers geen grenzen. Het nadrukkelijk leggen van verbindingen met partners in zowel Vlaanderen als Nederland is één van de speerpunten in het Waterbeheerplan 2016–2021. In bijlage 5 van het Waterbeheerplan 2016–2021 zijn de gebiedsspecifieke aandachtspunten voor de samenwerking met Vlaanderen opgenomen.

Perspectief provincie Antwerpen

Zowel de provincie Antwerpen als de Vlaamse Milieumaatschappij hebben als beleidskader het Stroomgebiedbeheerplan voor het Maasgebied 2016–2021. Dit beleidskader is opgesteld door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid en vastgesteld door de Vlaamse regering. In de plannen wordt vooral gerefereerd aan het behalen van de doelen in het kader van de KRW en de ROR. In het plan is een aparte paragraaf (1.4) opgenomen over grensoverschrijdende samenwerking:

“Voor de internationale coördinatie van het Maasgebied wordt gebruik gemaakt van de structuur van de Internationale Maascommissie (IMC). Na de inwerkingtreding van de Overstromingsrichtlijn werd beslist om ook de multilaterale coördinatie van de uitvoering van deze richtlijn toe te vertrouwen aan de Maascommissie. De coördinatie in de Maascommissie focust vooral op onderwerpen die relevant zijn voor het hele internationaal stroomgebied Maas. De weerslag van die multilaterale coördinatiewerkzaamheden is terug te vinden in het overkoepelend deel van het stroomgebiedbeheerplan en het overkoepelend deel van het overstromingsrisicobeheerplan. (...) Aanvullend op dit internationale overleg vindt voor onderwerpen die eerder op het bilaterale niveau spelen ook bilateraal overleg plaats met Nederland en het Waals Gewest. Tijdens dit overleg wordt gebiedsgericht samengewerkt rond de concrete uitwerking van zowel de kaderrichtlijn Water als de Overstromingsrichtlijn voor de grensoverschrijdende waterlopen en grondwatervoerende lagen. Ook op het lokale, operationele niveau vindt nog heel wat uitwisseling en afstemming plaats”. In de afzonderlijke bekkenbeheerplannen (in dit geval het Maasbekkenbeheerplan) is aangegeven dat samenwerking plaatsvindt in de grensoverschrijdende werkgroepen (GoW) en dat de Nederlandse partners worden geïnformeerd over en uitgenodigd voor de bestuurlijke en ambtelijke bekkenoverleggen.

Het samenwerkingscharter, de samenwerkingsovereenkomst en de overlegstructuren sluiten aan bij de doelen in het Vlaams stroomgebiedbeheerplan.

Perspectief Vlaamse Milieumaatschappij

De Vlaamse Milieumaatschappij is net als de provincie gehouden aan het Stroomgebiedbeheerplan. Dat is ook leidend voor het handelen. Het bekkensecretariaat (waarvan de coördinatie bij de VMM ligt) heeft in 2013 een voorstel (Nota oprichting Vlaams–Nederlandse flexibele Grensoverschrijdende werkgroepen) opgesteld voor het Maasbekkenbestuur waarin een de beslissing werd gevraagd over het instellen van flexibele grensoverschrijdende werkgroepen onder de noemer van het grensoverschrijdend wateroverleg (GoW).

Het samenwerkingscharter, de samenwerkingsovereenkomst en de overlegstructuren sluiten aan bij de doelen in het Vlaams stroomgebiedbeheerplan. De overlegstructuren zijn zelfs opgenomen in de plannen.

In het Waterbeheerplan 2016–2021 is de volgende passage opgenomen over de samenwerking met Vlaanderen: “De waterkwaliteit van de Boven Dommel en Tongelreep verbeterde de afgelopen planperiode door de genomen maatregelen in Vlaanderen (waaronder de aanpak van RWZI’s). Toch worden de KRW-normen nog steeds overschreden. In de komende planperiode willen we meer aandacht geven aan het voor De Dommel gewenste resultaat vanuit Vlaanderen. Dit betekent dat we niet zozeer het resultaat van de lopende autonome ontwikkelingen afwachten, maar willen komen tot een gezamenlijke grensoverschrijdende aanpak”. In een notitie aan het dagelijks bestuur (13-08-2014) met als onderwerp “concretiseren samenwerking Vlaanderen; aanpak tot prioritering” wordt gesteld dat de samenwerking met Vlaanderen raakvlakken heeft met bijna alle thema’s in het waterbeheerplan. Samenwerking is gewenst en noodzakelijk. In de notitie wordt aangegeven dat het waterschap kiest voor een drietal prioriteiten in de samenwerking met Vlaanderen:

- Procesmatig: aansluiten bij de wijze waarop het waterbeheer in Vlaanderen is georganiseerd. Concreet betekent dat deelname aan het Bekkenbestuur (bestuurlijk), het ambtelijk bekkenoverleg, het bekkensecretariaat en het grensoverschrijdend overleg (GoW).
- Thematische prioriteiten: waterkwaliteit en calamiteiten.
- Geografische prioriteiten: Warmbeek/Tongelreep en Dommel zijn zowel prioriteiten voor Vlaanderen als De Dommel.

Zowel in het verleden als in het heden sluiten de doelstellingen van De Dommel aan bij samenwerkingsafspraken en samenwerkingsstructuren.

4.3 Uitwerking van de samenwerkingsverbanden in projecten en instrumentarium

Welke specifieke samenwerkingsprojecten zijn op basis van het samenwerkingscharter vastgesteld?

In hoeverre zijn deze specifieke afspraken en/of projecten beschreven en middels duidelijke kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen SMART geformuleerd?

Antwoord:

- Vanuit het charter zijn geen specifieke samenwerkingsprojecten vastgesteld, wel is er een actielijst opgesteld. Deze is echter niet leidend in het handelen.
- De afspraken en projecten zijn niet beschreven.

Onderbouwing

Samenwerkingscharter

Er is geen documentatie beschikbaar over specifieke projecten die zijn voortgekomen uit het samenwerkingscharter. Voor 2015–2016 een programmering opgesteld. Uit beschrijving van de programmering en de interviews blijkt dat dit vooral een actielijst is, die leiden tot bilaterale contacten per actie waar in het jaarlijks overleg over het samenwerkingscharter tijdens het GoW op teruggekomen wordt. Het betreft de volgende acties:

- Overzichtslijst maken van contactpersonen voor de verschillende thema’s uit het samenwerkingscharter.
- Overeenkomen van een stappenplan voor een gezamenlijk grensoverschrijdend integraal project voor het speerpuntgebied ‘t Merkske. Samen bepalen welke zaken aan beide kanten van de grens moeten worden uitgezocht als input voor beoogde integraal project.
- Actualisatie van de samenwerkingsovereenkomst beheer en onderhoud grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen.
- Opmaken van een stand van zaken voor verkenning van doelmatige acties/maatregelen voor wateroverlast en waterkwaliteit in de stroomgebieden van Leyloop/Poppelse Leij en Aa/Roversche Leij.
- Organisatie van het jaarlijkse evaluatieoverleg beheer en onderhoud grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen.
- Organisatie van het jaarlijkse GOW Mark–Molenbeek
- Verkenning van scenario’s voor doelmatig monitoren van waterkwaliteit, waterkwantiteit en ecologie in de grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen in de Vlaams–Nederlandse grensstreek.

Ook is op basis van het samenwerkingscharter een groslijst voor mogelijke en wenselijke ideeën tot eind 2021 opgesteld, echter daar is tot op heden niets meer mee gedaan zo blijkt uit de interviews. Per jaar wordt bezien of nieuwe acties nodig zijn, maar ook tussentijds kan in bilaterale contacten gekomen worden tot nieuwe acties. Uit de interviews blijkt dat de actielijst niet is vernieuwd of aangepast. Voor 2016 is een stand van zaken weergegeven per actie. Een verdere schriftelijke uitwerking over verantwoording van de acties is niet beschikbaar, zo blijkt uit de interviews.

Is er een duidelijk instrumentarium gekozen om het samenwerkingsverband te organiseren en uit te voeren?

Antwoord:

- Aan het samenwerkingscharter en de samenwerkingsovereenkomst is een jaarlijks overleg verbonden. Daarnaast zijn er andere periodieke overlegstructuren zoals het Maasbekkenoverleg.
- Er zijn geen vaste verantwoordingsmomenten aan het AB of aan het DB over de voortgang van de samenwerking. Verantwoording aan het DB verloopt via bilateraal overleg door de betrokken ambtenaar en verantwoording aan het AB is sporadisch en vaak op verzoek van het AB zelf.

Onderbouwing

Zowel het samenwerkingscharter als de samenwerkingsovereenkomst benoemen het belang van periodieke evaluatie, minimaal eenmaal per jaar, van de voortgang in de samenwerking. Voor het maken van afspraken over activiteiten die voortvloeien uit het samenwerkingscharter worden in beginsel overlegmomenten benut van bestaande afstemmingsstructuren. Het jaarlijkse bestuurlijke Vlaams-Nederlandse bilaterale Wateroverleg formuleert de hoofdpoddrachten voor samenwerking en de ambtelijke grensoverschrijdende wateroverleggen (Molenbeek-Mark en Dommel-Thornerbeek) maken hier vervolgens een operationele vertaling van. In de praktijk zijn de jaarlijkse bestuurlijke overleggen vooral gericht op thema's aan de hand van werkbezoeken. Ambtenaren en bestuurders geven aan dat dit in de regel niet leidt tot nieuwe opdrachten. Het kan wel leiden tot bilateraal contact op ambtelijk niveau. Onderwerpen waarvoor in de praktijk blijkt dat afstemming een meer generiek karakter heeft, kunnen op de agenda worden geplaatst van het bilaterale overleg. Aanvullend kunnen onderwerpen ook op de agenda's worden geplaatst van de Vlaamse en Nederlandse KRW-overlegstructuren (Bekkenbestuur Maas en Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas) of extra afstemmingsoverleggen worden georganiseerd. Er zijn geen afspraken gemaakt over vaste verantwoordingsmomenten en/of-rapportages over de samenwerking met Vlaanderen aan het AB of DB. Ook wordt er op schrift niet gesproken over toepassing van uniforme toepassing van systematieken en afspraken met uitvoerende partners in het waterbeheer.

4.4 Toetsing aan het normenkader

Norm: De doelstellingen en effecten per samenwerkingsverband of -afpraak zijn SMART geformuleerd:

- Specifiek: doelstellingen sluiten aan bij beleidsdoelen, bestuursakkoorden en kadernota
- Meetbaar: de doelstellingen zijn meetbaar
- Acceptabel: de doelstellingen worden door de uitvoeringspartners onderschreven
- Realistisch: de doelstellingen kunnen met de beschikbare middelen en voorzieningen worden behaald
- Tijdgebonden: het is duidelijk wanneer de doelstellingen moeten worden behaald

De doelstellingen van de verschillende samenwerkingsverbanden en afspraken sluiten aan bij de beleidsdoelen van de samenwerkingspartners en zijn *daarmee specifiek*. De afspraken zijn grotendeels *niet meetbaar* opgesteld. Op operationeel niveau is de samenwerkingsovereenkomst met daarin de uitwerking wie wat doet bij grensoverschrijdende waterlopen de enige afspraak die meetbaar is. Het samenwerkingscharter heeft het karakter van een intentieverklaring die aangeeft op welke punten samengewerkt kan worden. *De doelstellingen zijn acceptabel* voor de samenwerkingspartners. Het relatief lage ambitieniveau in combinatie met de weinig meetbare doelstellingen en effecten, maakt dat de doelstellingen behaald kunnen worden. *De afspraken zijn daarmee realistisch*. De afspraken zijn *niet tijdgebonden*.

Norm: De rolverdeling tussen de samenwerkende partijen is beschreven in elk van de samenwerkingsverbanden en -afspraken

Alleen in de samenwerkingsovereenkomst is sprake van een expliciete uitwerking van rollen en taken van de samenwerkende partijen. In de andere samenwerkingsverbanden en -afspraken is van een dergelijke uitgewerkte rolverdeling geen sprake.

4.5 Tussenconclusie

De voorgenomen samenwerkingsstrategie tussen Vlaanderen en waterschap Brabantse Delta leunt op de twee pijlers:

- Inrichting van overlegstructuren:
  - Vooroverleggen van internationale overlegstructuren zoals de werkgroepen inzake de implementatie van Europese richtlijnen (zoals de Werkgroep WG F voor de ROR), Internationale Riviercommissies (stroomgebieden Rijn, Maas en Schelde) en Regionale Bestuurlijke Overleggen.
  - Bilaterale of projectmatige overlegstructuren voor kleine grensoverschrijdende wateren of projecten zoals bijvoorbeeld rondom 't Merkske, Interreg-projecten of de Transportzone Meer.
  - Flexibele grensoverschrijdende werkgroep (GoW) Maasbekken.
- Vastleggen van (beperkt aantal) structurele samenwerkingsafspraken:
  - Samenwerkingscharter
  - Samenwerkingsovereenkomst

De overlegstructuren en de samenwerkingsafspraken sluiten goed aan bij de doelstellingen van de samenwerkingspartners. De gedachte achter de gekozen instrumenten (overleg en afspraken) is dat investeren in de onderlinge relaties op termijn zich gaat uitbetalen in resultaten en effecten. Alleen blijft het expliciet benoemen van de gewenste effecten daarbij achterwege. Dat komt tot uiting in het nagenoeg afwezig zijn van meetbare doelen of effecten, maar ook (op één uitzondering na) het benoemen van een rolverdeling tussen de samenwerkingspartners.

5. Bevindingen uitvoeringspraktijk

In dit hoofdstuk staan de bevindingen rondom de deelvragen 'uitvoering' centraal (zie hoofdstuk 2). De uitvoeringspraktijk omvat de daadwerkelijk tot stand gekomen samenwerking, de ervaringen daarmee en een verdieping op twee samenwerkingsprojecten. Per deelvraag zijn de bevindingen weergegeven. Er wordt afgesloten met een toetsing aan het normenkader en een tussenconclusie.

5.1 Ervaringen samenwerking in de praktijk

Hoe verloopt de uitvoering van de samenwerkingsafspraken in de praktijk?

In hoeverre komt de daadwerkelijke uitvoering overeen met de uitvoeringsstrategie?

Antwoord:

- De samenwerking in de praktijk valt uiteen in (1) elkaar informeren en adviseren, (2) operationele samenwerking in beheer en onderhoud, (3) projecten, planvorming en eenmalige activiteiten en (4) analyses uitvoeren en vergelijken.
- Op ambtelijk niveau vinden de partners elkaar goed en structureel, zeker in de operationele samenwerking.
- Op bestuurlijk niveau liggen er ook lijnen, maar de samenwerking is eerder incidenteel en op adhocbasis.
- De uitvoeringspraktijk komt grotendeels overeen met de uitvoeringsstrategie.

Onderbouwing

Overzicht aangetroffen samenwerkingsvormen

Onderstaand is in een overzicht weergegeven van samenwerkingsvormen op basis van de verantwoording aan het AB in 2017. Het AB is in 2013 ook geïnformeerd over de voortgang van de samenwerking met de Vlaamse partners.

Naam	Doel/functie	Frequentie	Deelnemers
Inrichtingsplannen rond het Markdal	Informeren over inrichtingsplannen	Eenmalig (2017)	<i>Bestuurlijk en ambtelijk</i> Vlaamse Milieumaatschappij, de Vlaamse Landmaatschappij, de provincie Antwerpen, gemeente Hoogstraten, watering De Beneden Mark, WSBD
Vlaams-Nederlandse netwerkdag	Jaarlijkse netwerkdag, wisselend georganiseerd door Nederland (programmabureau KRWDHZ) en Vlaanderen (Bekkensecretariaat Maas)	1 x per jaar	<i>Bestuurlijk en ambtelijk</i> Bestuurders en ambtelijke adviseurs die actief zijn in de stroomgebiedoverleggen voor de Kaderrichtlijn Water
Operationele samenwerking			
Vlaams-Nederlands afstemmingsoverleg onderhoud waterlopen grensgebied	Voortgang bespreken samenwerkingsovereenkomst. Inmiddels gekoppeld aan GoW-overleg.	1 x per jaar	<i>Ambtelijk</i> Partners samenwerkingsovereenkomst.
Periodiek beheerdersoverleg 't Merkske	Overleg tussen Vlaamse en Nederlandse water- en terreinbeheerders.	2 x per jaar	<i>Ambtelijk</i> Provincie Antwerpen, Natuurpunt, Agentschap Bos en Natuur, WSBD en Staatsbosbeheer.
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide (deelname bijzondere commissie)	Specifieke aandacht voor verdrogingsbestrijding en waterkwaliteit	3 x per jaar	<i>Ambtelijk en bestuurlijk</i> Agentschap voor Natuur en Bos, Vlaamse Milieumaatschappij – afdeling Water, Waterschap Brabantse Delta, Staatsbosbeheer, Vereniging Natuurmonumenten, Natuurpunt, Provincie Noord-Brabant, Gemeenten

Naam	Doel/functie	Frequentie	Deelnemers
Maandelijkse metingen grensovergangen (sinds 2013)	Bepalen trends en toestand van de waterkwaliteit door op dezelfde dagen en tijdstippen gezamenlijk te meten	12 x per jaar	<i>Ambtelijk</i> Vlaamse Milieumaatschappij en WSBD
Actualisatie exploitatieovereenkomst grensoverschrijdend afvalwaterbeheer	Afvalwater uit Nederland wordt deels door Vlaanderen gezuiverd en andersom	Structureel	<i>Ambtelijk</i> WSBD en Aquafin
Projecten, planvorming en activiteiten			
1000-soortendag 't Merkske	Inventarisatie van de biodiversiteit	Eenmalig (2015)	<i>Ambtelijk</i> WSBD, Vlaamse Milieumaatschappij, vrijwilligers
Baggernetwerkdag	Kennisdelen over integraal water- en sedimentbeheer	Eenmalig (2016)	<i>Bestuurlijk en ambtelijk</i> WSBD, Antea Groep, Stichting Infrastructuur, Kwaliteitsborging, Bodembeheer
Industriezone Meer	Tijdelijke werkgroep om plan voor dit gebied op te stellen over wateroverlast, lozingen en aanleg van ecologische verbindingzones	Enkele keren bijeen geweest	<i>Ambtelijk</i> Gemeenten, provincie Antwerpen, WSBD en Vlaamse Milieumaatschappij
Interreg 2 Zeeën project Kleine Aa/Molenbeek	Treffen van maatregelen met agrarische ondernemers voor beter bodem- en waterbeheer.	Twee maal per jaar	<i>Ambtelijk</i> ZLTO, provincie Antwerpen, Vlaamse Milieumaatschappij en Agrobeheercentrum.
Indienen aanvraag Interreg-project	Projectvoorstel voor het verminderen van de belasting van oppervlaktewater met gewasbeschermingsmiddelen.	Meermaals per jaar	<i>Ambtelijk</i> Vlaamse Milieumaatschappij, de ZLTO, Boerenbond, Proefcentrum Hoogstraten, provincie Antwerpen, WSBD
Analyses			
Watersysteemanalyse Molenbeek / Integrale Analyse Waterproblematiek Roosendaal	Begeleidingsgroep voor analyse gevolgen waterberging Volkerak-Zoommeer voor Roosendaal.	Enkele malen	<i>Ambtelijk</i> WSBD, Provincie Antwerpen
Gelijktijdige watersysteemanalyse 't Merkske	Watersysteemanalyse gericht op effectieve maatregelen om de KRW-doelen uiterlijk in 2021 te kunnen halen.	Enkele malen	<i>Ambtelijk</i> Waterschap Brabantse Delta en de Vlaamse Milieumaatschappij

Ervaringen met de samenwerking op ambtelijk niveau

In de gesprekken met de ambtelijk vertegenwoordigers van de Vlaamse en Nederlandse partners komt naar voren dat de belangrijkste randvoorwaarde voor de samenwerking de relatie of het elkaar kennen is. Daar is in de afgelopen jaren, zeker sinds de opstelling van de samenwerkingsovereenkomst in 2008, fors in geïnvesteerd. De ervaring leert dat als je elkaar kent, elkaar ook snel weet te vinden: "je kunt er een gezicht op plakken". Daardoor is de drempel om samen te werken laag.

Een tweede randvoorwaarde voor samenwerking is een goed begrip van elkaars structuren en de verantwoordelijkheden. In de loop der jaren is met name de Vlaamse inrichting van het waterbeheer veranderd. Met name de rol van de provincie Antwerpen (die meer en meer verantwoordelijkheid overgenomen heeft van gemeenten en wateringeng) is veranderd, maar ook in de overlegstructuren (de voormalige grensoverschrijdende stroomgebiedscomités) is het nodige veranderd sinds 2011-2012. Aan Nederlandse zijde is het waterbeheer door de figuur van het waterschap ten opzichte van Vlaanderen eenduidig belegd.

Aan beide randvoorwaarden wordt naar de opvatting van de ambtelijk vertegenwoordigers goed voldaan. De samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland wordt zonder uitzondering als positief en constructief ervaren. Het initiatief voor de samenwerking ligt wat vaker bij de Nederlandse partners, met name waterschap Brabantse Delta. Dat wordt verklaard vanuit het feit dat waterschap Brabantse Delta voor de waterkwaliteit en –kwantiteit sterk afhankelijk is van de bovenstroomse gebieden. Daarnaast is er een beleving vanuit Vlaamse zijde dat in Nederland meer ambtelijke (beleids) capaciteit is die het mogelijk maakt om meer zaken te initiëren. Opgemerkt wordt dat aan Nederlandse zijde vaak meer personen aanwezig zijn in overleggen en dit vaker beleidsfunctionarissen zijn. Een tweede verklaring die wordt gegeven is dat in Nederland het bestuur dichter op het waterbeleid zit doordat er aparte waterbestuurders (leden van het DB) zijn. Dat maakt de bestuurlijke betrokkenheid groter, die mede tot uitdrukking komt in meer initiatief. Op operationeel niveau is, met name rondom de samenwerkingsovereenkomst, sprake van een goede en constructieve samenwerking. Op punten kan die verbeterd worden; soms wordt ervaren dat de partners aanvullend op elkaar werken, maar nog niet samen zaken oppakken.

Als het gaat om metingen en beoordelingen van deze metingen is in de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in het begrijpen van elkaars meetmethoden en het zoeken naar verklaringen waarom in Vlaanderen tot een andere beoordeling wordt gekomen dan in Nederland. Deels heeft dat te maken met de verschillende normen die gehanteerd worden, de KRW laat ruimte voor die mogelijkheid. In Nederland is de fosfaat- en stikstofnorm strenger dan in Vlaanderen. Zelfs bij een gelijke meetmethode leidt dit tot een andere beoordeling. Europa heeft de verschillende methodieken geschikt bevonden door intercalibratierondes, maar dat leidt wel tot een andere kwaliteitsbeoordeling van dezelfde waterloop.

Rondom beleids- en planvorming is sprake van uitwisseling van elkaars beleidsvoornemens waardoor de Vlaamse partners invloed kunnen uitoefenen op Nederlandse plannen. In de praktijk betekent dit vaak dat in planprocessen de partners over de grens, agendalid zijn. De samenwerking tussen Nederlandse en Vlaamse partners is een oefening in de omgang met verschillende culturen. Zo is de werkcultuur in Vlaanderen minder formeel dan in Nederland. Ondanks dezelfde taal, kan er een verschillende betekenis aan worden toegekend. Nederlandse partners geven zelf aan dat zij terughoudend zijn in hun directheid of sturing, omdat het beeld bestaat dat dit de samenwerking niet bevordert. De gesprekspartners geven aan dat ondanks verschillen, de afgelopen jaren een goede verstandhouding en begrip is voor elkaars aanvliegroutes en de grenzen steeds verder vervagen. Gevraagd naar situaties waarin bestuurlijk moest worden opgeschaald omdat op ambtelijk niveau niet tot overeenstemming kon worden gekomen, blijven de meeste ambtelijk vertegenwoordigers het antwoord schuldig. In voorkomende situaties dat er conflicterende belangen of opvattingen zijn, is men daar tot nu toe altijd op ambtelijk niveau goed uitgekomen. Het voorbeeld waarin het waterschap Brabantse Delta een bezwaar heeft ingediend tegen een in Vlaanderen verleende vergunning wordt gekwalificeerd als een formele aanpak die veel weerstand oplevert.

Ervaringen met de samenwerking op bestuurlijk niveau

Net als bij de samenwerking op ambtelijk niveau, geldt ook hier de leerervaring dat bestuurders elkaar regelmatig spreken, in overlegstructuren of bilateraal, elkaar ook makkelijker weten te vinden. De rol van de samenwerkingsovereenkomst is dat het een structuur biedt om onderwerpen te agenderen voor overleg en afstemming. Daarmee is de operationele samenwerking goed ingebed.

Het samenwerkingscharter is vooral een titel om ook op beleidsmatig en strategisch niveau samen te werken. De informatie-uitwisseling zoals benoemd in het samenwerkingscharter (artikel 1.4) is het meest uitgewerkt in de praktijk en het educatieve doel (artikel 1.3) krijgt geen invulling. Voor Vlaamse partners is het samenwerkingscharter ook een titel om over bredere beleidsmatige samenhangen overleg en afstemming te voeren dan alleen het water in de rivier of waterloop. Zo is er bijvoorbeeld ook periodiek overleg tussen de provincie Antwerpen en de provincie Noord-Brabant waarin ook zaken worden kortgesloten die in charterverband zijn besproken. De les is om ook op bestuurlijk niveau de gemeenten (aan Vlaamse zijde) en de provincie (aan Nederlandse zijde) mee te nemen. Verbeterpunten zijn er ook, nu is veel van het bestuurlijk contact ad hoc of gerelateerd aan calamiteiten. Het samenwerkingscharter heeft nu bestuurlijk weinig aandacht en een hernieuwde bestuurlijke investering is wel op z'n plaats.

Een ander aandachtspunt is dat het lastig is om een Vlaamse bestuurlijke evenknie te vinden voor de bestuurders van het waterschap. Dat heeft grotendeels te maken met de wijze waarop het waterbeheer in Vlaanderen is georganiseerd, maar ook met een andere cultuur. In Vlaanderen opereert de ambtelijk organisatie veel autonomer ten opzichte van het bestuur en veel zaken zijn daardoor aan ambtenaren gedelegeerd. Een van de gesproken bestuurders van de betrokken waterschappen geeft aan dat dan een evenknie gevonden wordt op hoog ambtelijk niveau. Het is de kunst om daar op een flexibele manier mee om te gaan.

5.2 Ervaringen samenwerking in twee projecten

Hoe verliep de samenwerking in twee specifieke recente projecten, waarbij elke partij betrokken was, en tot welke resultaten heeft dit geleid?

Antwoord:

- De samenwerking in de twee onderzochte projecten verloopt naar de opvatting van de deelnemers goed.
- Bij het beheer en onderhoud van 't Merkske is sprake van periodiek beheerdersoverleg, roulerend voorzitterschap en vastlegging van afspraken en acties. De afspraken en acties worden gerealiseerd.
- Bij de werkgroep Industriezone Meer is sprake van een goede onderlinge afstemming, alleen verloopt de besluitvorming aan Vlaamse zijde trager dan verwacht. Concrete resultaten zijn beperkt geboekt, het proces verkeert nog grotendeels in de planvormingsfase.

Onderbouwing

Beheer en onderhoud 't Merkske

De samenwerking kent de basis in de samenwerkingsovereenkomst, het initiatief daarvoor kwam van de provincie Antwerpen en waterschap Brabantse Delta. Daarin is vastgelegd wie wat doet in het beheer en onderhoud. Dat verloopt in de praktijk ook op deze wijze. Het voorzitterschap van het tweejaarlijkse beheerdersoverleg ligt bij Staatsbosbeheer, als één van de terreinbeheerders. Het overleg bestaat verder uit vertegenwoordigers van de provincie Antwerpen, Natuurpunt, Agentschap Natuur en Bos en waterschap Brabantse Delta. De delegatie van waterschap Brabantse Delta bij het beheerdersoverleg is vaak het grootst. Tijdens het overleg worden ambities, klachten, tegenslagen, oplossingen en actiepunten besproken. Daar zijn verslagen en agenda's van.

Op operationeel niveau is de samenwerking goed. De beheerders weten elkaar te vinden en er is regelmatig en gelijkwaardig contact. De grens is wel zichtbaar, met name waar het gaat om de balans tussen de agrarische sector en de natuur. In Nederland is deze balans planologisch vastgelegd, terwijl dat in Vlaanderen niet zo is. De belangen van de agrarische sector wegen in Vlaanderen zwaarder, met name klinkt dit door in de geluiden vanuit de watering en de gemeenten. 't Merkske is inmiddels aan Vlaamse zijde wel een prioritair gebied geworden voor het behalen van de waterkwaliteitsdoelstellingen. In het verleden hebben zich wrijvingen voorgedaan met de beheerder aan de Vlaamse zijde. Aanleiding was de start van natuurlijk water- en stroombeheer door waterschap Brabantse Delta. Daarin werd houtinbreng geplaatst in het water om meer stroomvariatie te krijgen. Dit was zonder overleg met de Vlaamse partners gedaan die daar verolgen over waren. Op bestuurlijk niveau is toen een interventie gedaan vanuit waterschap Brabantse Delta door met de betrokken Vlaamse bestuurders het contact te zoeken. Belangrijk is dat ook de gemeenten hierin worden meegenomen.

Werkgroep Industriezone Meer

De regie ligt in de werkgroep bij de watering Beneden-Mark en de gemeente Hoogstraten. Aanleiding voor de samenwerking is tweeledig: de plannen rondom Treeport aan Nederlandse zijde en de herstructurering van de industriezone aan Vlaamse zijde. Zowel de verbetering van de waterkwaliteit (lozingen aan Vlaamse zijde) als omgang met de waterkwantiteit (extra bufferruimte aan Nederlandse zijde) is samenwerking benodigd. De Leijloop is een kleine waterloop die uitmondt in Nederland. Vanuit de industriezone is sprake (geweest) van diesellozingen door de aanwezigheid van drie grote tankstations in het grensgebied. Het belang voor waterschap Brabantse Delta is dat deze vervuiling vermindert. Voor de Vlaamse kant geldt dat zij de industriezone gaan herstructureren en o.a. op zoek zijn naar waterbergingscapaciteit. Aan de Nederlandse kant is sprake van de ontwikkeling van Business Centre Treeport.

Van Nederlandse zijde zijn mogelijkheden aangereikt om in Nederland waterbergingscapaciteit te 'kopen'. Daarop is pas na een half jaar een eerste reactie gekomen. Dat is volgens berokkenen een gevolg van de complexere verdeling van bevoegdheden rondom water in Vlaanderen en leidt aan Nederlandse zijde tot enig ongeduld. Van Vlaamse kant wordt aangegeven dat er eigenlijk teveel waterbeheerders van Vlaamse zijde zijn voor dit gebied.

De afstemming en samenwerking verloopt goed, alleen de planvormingskant in Vlaanderen verloopt traag. Dat verklaart mede de late reactie op Nederlandse voorstellen.

5.3 Toetsing aan het normenkader

Norm: De beleidsuitvoering vindt plaats zoals afgesproken.

Norm: Indien van de uitvoeringsstrategie is afgeweken gebeurt dat beredeneerd en in overleg.

De uitvoeringspraktijk komt overeen met de beoogde uitvoeringsstrategie. Op onderdelen vinden aanscherpingen of afwijkingen plaats. Bijvoorbeeld waar het gaat om de samenvoeging van het jaarlijks beheerdersoverleg (in kader van samenwerkingsovereenkomst) en het grensoverschrijdend wateroverleg (in kader van samenwerkingscharter). Dat gaat in gezamenlijk overleg.

Norm: De samenwerkende partijen rapporteren op vaste frequentie over het verloop en de resultaten van samenwerkingsprojecten.

Alleen van jaarlijkse overleg over de samenwerkingsovereenkomst zijn verslagen aangetroffen, net als van het beheerdersoverleg 't Merkske. Van andere samenwerkingsprojecten is weinig tot geen verslaglegging. Uit de interviews blijkt dat bestuurders, met name aan Nederlandse zijde in bilateraal overleg worden bijgepraat door de ambtenaren. Aan Vlaamse zijde gebeurt dit nauwelijks, het primaat ligt daar grotendeels bij de ambtelijke organisatie. Er is wel intern gerapporteerd, veelal bilateraal en in enkele gevallen in interne rapportagetools. Specifieke projectplannen voor waterprojecten vragen altijd om goedkeuring van het bestuur, zowel aan Nederlandse als Vlaamse zijde.

Norm: Samenwerkingspartners zijn tevreden over het inhoud van en omgang in de samenwerking.

Ja, de samenwerkingspartners zijn tevreden over de inhoud van en omgang in de samenwerking. Wat opvalt, is dat de provincie Antwerpen en waterschap Brabantse Delta op ambtelijk en deels bestuurlijk niveau grotere ambities hebben dan de andere samenwerkingspartners en meer in gebiedplanvormingsprocessen gezamenlijk willen optrekken.

5.4 Tussenconclusie

De samenwerking in de praktijk verloopt volgens de beoogde werkwijze. Kenmerkend voor de samenwerking is dat al gedurende langere tijd het elkaar kennen en snappen hoe het werkt (in structuren en verantwoordelijkheden) als randvoorwaarden worden beschouwd. Uit de interviews komt een beeld naar voren dat dit een bewust gekozen strategie is die in de praktijk loont. De samenwerking wordt als positief en constructief ervaren. Kenmerkend in de samenwerking is de relatieve vrijblijvendheid door zoals eerder geconstateerd in het ontbreken van concrete doelen die bereikt moeten worden. De vraag is of bij een strakkere sturing op doelen en resultaten of bij een hoger ambitieniveau de samenwerking nog steeds

als positief en constructief wordt ervaren. Partners zijn nu tevreden over de samenwerking, maar bij meerdere partners zit op ambtelijk en bestuurlijk nog een onvervulde ambitie richting meer plan- en beleidsvormende grenssamenwerking.

6. Bevindingen resultaten

In dit hoofdstuk staan de bevindingen rondom de deelvragen 'resultaat' centraal (zie hoofdstuk 2). Het resultaat betreft de effectiviteit en de efficiëntie van de samenwerking. Per deelvraag zijn de bevindingen weergegeven. Er wordt afgesloten met een toetsing aan het normenkader en een tussenconclusie.

6.1 Resultaten van de samenwerking

Leiden het beleid en de uitvoering(strategie) tot de gewenste resultaten (in termen van output en outcome)?

Antwoord:

- Er is geen structurele en periodieke informatie over het doelbereik van de uitvoeringsstrategie. Incidenteel wordt aan het Algemeen Bestuur op actieniveau gerapporteerd over de voortgang van de samenwerking met Vlaanderen.
- Veel van de doelen in het samenwerkingscharter zijn niet of gedeeltelijk gerealiseerd.

Onderbouwing

In onderstaand overzicht zijn de verschillende schriftelijk vastgelegde resultaten die worden nagestreefd met de samenwerking uit de beleidskaders van waterschap Brabantse Delta, het samenwerkingscharter en de samenwerkingsovereenkomst weergegeven. Per resultaat is aangegeven of er zicht is op het resultaatbereik en zo ja wat dat is.

Beoogd resultaat (bron)	Behaald resultaat
Kennisdeling met overheden van Vlaanderen (Kadernota 2017-2016)	Organiseren jaarlijkse en incidentele netwerkbijeenkomsten.
Gezamenlijk tot stand laten komen van gebiedsvisies met grensoverschrijdende partners (Kadernota 2017-2026)	Beperkt aantal voorbeelden, Interreg-project Integrale Aanpak Stroomgebied Mark en Integraal Waterproject (IWP) komen nog meest in de buurt.
Gezamenlijke en doelmatige inrichting van het waterbeheer en onderhoud (Waterbeheerplan 2016-2021)	Vormgegeven via de samenwerkingsovereenkomst beheer en onderhoud.
Opstellen gezamenlijke stroomgebiedsvisies (Waterbeheerplan 2016-2021)	Dit wordt meer pragmatisch ingevuld met het werken aan gezamenlijke maatregelprogramma's zoals in het Integraal Project Merkske en het Triple C project voor de Kleine Aa-Molenbeek. Voor beide stroomgebieden wordt door o.a. agrarische ondernemers en waterbeheerders gewerkt aan effectieve maatregelen vanuit de generieke visie van grensoverschrijdend stroomgebiedbeheer.
Uitvoering van onderhoudstaken aan grensvormende en grensoverschrijdende waterlopen (Samenwerkingsovereenkomst)	Gerealiseerd, taken en verantwoordelijkheden zijn via de overeenkomst vastgelegd en verdeeld. Diverse beheerdersoverleggen rondom de verschillende waterlopen (bijvoorbeeld voor 't Merkske). Jaarlijkse evaluatie op voortgang.
Uitbreiden van ervaringen met gezamenlijk onderhoud naar andere onderwerpen van operationeel waterbeheer (Charter)	Geen voorbeelden van aangetroffen.
Gezamenlijke en doelmatige inrichting monitoring en onderzoek (Charter)	Maandelijks gezamenlijke metingen bij grensovergangen. Daarnaast bilateraal contact over gehanteerde meetmethoden, wijze van beoordeling van de uitkomsten en verschillen in gebruikte normen. Heeft geleid tot wederzijds inzicht, maar nog niet tot een uniforme werkwijze.
Afgestemde communicatie over stroomgebieden (Charter)	Bij calamiteiten weten de partners elkaar te vinden, verder geen voorbeelden van aangetroffen.
Educatieve activiteiten organiseren (Charter)	Geen voorbeelden van aangetroffen.
Wederzijdse informatie-uitwisseling over relevante ontwikkelingen en procedures (Charter)	Partners zijn agendalid bij ambtelijke en bestuurlijke overleggen. Daarnaast is sprake van een jaarlijks overleg (GoW) waarin informatie gedeeld wordt. Verder zijn er bilaterale contacten op bestuurlijk en vooral ambtelijk niveau.

In de interviews is gevraagd wat de ervaren meerwaarde is van de samenwerking. De ervaren meerwaarde laat zich indelen langs de volgende lijnen:

- Kennisdeling: delen van elkaars knowhow en elkaars processen, leren van Nederlandse expertise bij aanvragen van Europese subsidies.
- Kostenefficiënt beheer en toezicht op waterkwaliteit: bijvoorbeeld gezamenlijk inzetten van aannemers voor onderhoudswerken.
- Elkaar kennen en vaste aanspreekpunten
- Verankering van de samenwerking: in samenwerkingscharter en samenwerkingsovereenkomst
- Realiseren van concrete projecten: met name de Interreg-projecten worden hierbij genoemd.

In de interviews is tevens gevraagd of de ervaren meerwaarde ook overeenkomt met de verwachtingen die de samenwerkende partners vooraf hadden. De ervaren meerwaarde en de verwachtingen vooraf komen bij de meeste partners overeen. Twee partners, de provincie Antwerpen en waterschap Brabantse Delta, hebben de ambitie om in de toekomst aan gezamenlijke planvorming in stroomgebieden te gaan doen zodat aan beide kanten van de grens een gebiedsproces en -plan geldt. Dat is echter voor andere partners nog een stap te ver. Op bestuurlijk niveau wordt onderkend dat een hernieuwde bestuurlijke investering noodzakelijk is om een paar (twee tot drie) onderwerpen te prioriteren en te agenderen.

6.2 Efficiëntie van de samenwerking

Hoe efficiënt is het samenwerkingsverband tussen waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen? Dit valt onder andere te bepalen door:

- a. De souplesse van de procesgang te identificeren (is er veel gedoe?)*
- b. De inzet af te zetten tegen de verwachte of gerealiseerde baten*

Antwoord:

- De samenwerking verloopt om de regel soepel, waarbij een belangrijke voorwaarde is om te investeren in de relatie en rekening te houden met cultuurverschillen.
- Van substantiële tijds- of geldwinst is geen sprake. De samenwerking gaat aan beide zijden van de grens gepaard met een beperkte inzet qua mankracht en middelen.

Onderbouwing

De samenwerking verloopt in de regel soepel. Een belangrijke les voor waterschap Brabantse Delta is dat een pragmatische insteek in de samenwerking het beste werkt en het heel erg gaat om de relatieopbouw en het investeren in de relatie. In een enkel dossier is een bestuurlijke interventie nodig geweest vanuit waterschap Brabantse Delta om de samenwerking vlot te trekken. Gedoe is er niet, maar de omgang met de cultuurverschillen vraagt steeds aandacht.

Van substantiële tijds- of geldwinst is volgens de meeste respondenten geen sprake. De samenwerking gaat van beide zijden van de grens gepaard met een beperkte inzet qua mankracht en middelen. Verschillende respondenten geven aan dat ondanks een minimale inzet de 'vlek steeds groter' wordt. Vanuit Nederlandse kant wordt aangegeven dat een tandje erbij in personele inzet de baten van de samenwerking kan verhogen. Aan Vlaamse zijde ligt deze optie ingewikkelder. Sowieso is daar sprake van een beperktere ambtelijke capaciteit doordat in de Vlaamse overheid een reductiedoelstelling van 15% van personeel moet worden gerealiseerd.

6.3 Toetsing aan het normenkader

Norm: Het waterschap maakt periodiek inzichtelijk welke resultaten zijn bereikt met behulp van evaluatie (rapportages) en in welke mate deze bijdragen aan de doelstellingen rondom grensoverschrijdende samenwerking.

Er is geen sprake van een periodieke of structurele informatie over het bereik van de doelen met de grensoverschrijdende samenwerking. In een tweetal notities (uit respectievelijk 2013 en 2017) is het AB geïnformeerd over de voortgang van de samenwerking. In deze notities wordt geen expliciete koppeling gemaakt tussen de doelstellingen en de bereikte resultaten. Het leest vaak meer als een bloemlezing van wat er allemaal gebeurt. Op basis hiervan wordt het AB wel geïnformeerd over mogelijke vervolgstategieën voor de samenwerking.

Norm: Indien van de uitvoeringsstrategie is afgeweken gebeurt dat beredeneerd en in overleg

De uitvoeringsstrategie is in de afgelopen jaren op kleine onderdelen gewijzigd en dat is in overleg gegaan met de samenwerkingspartners.

Norm: De samenwerking kent een soepele uitvoering en procesgang met uitvoeringspartners.

De samenwerking kent een soepele uitvoering en procesgang waarbij een belangrijke voorwaarde is om te investeren in de relatie en rekening te houden met cultuurverschillen.

Norm: De inzet weegt op tegen de gerealiseerde baten.

Er is sprake van een beperkte ambtelijke inzet op de samenwerking aan beide kanten van de grens. Alleen bij waterschap De Dommel is de inzet in uren beschreven voor één van de medewerkers. De meeste inzet wordt gepleegd vanuit de reguliere uren. De gerealiseerde baten zijn alleen te duiden vanuit de toetsing van de verwachte aan de behaalde resultaten (zie 6.1) en de ervaren meerwaarde door de verschillende partners. In de beleving van de partners weegt de inzet op tegen de baten, maar is er ook nog onbenut potentieel.

6.4 Tussenconclusie

Het belangrijkste resultaat van de samenwerking ligt op operationeel niveau. Daar weten de partners elkaar steeds beter te vinden. De samenwerkingsovereenkomst is het meest sturende instrument en levert ook het meeste resultaat op. Het samenwerkingscharter daarentegen functioneert meer als een soort keuzemenu. Het resultaat van het samenwerkingscharter is vooral dat partners elkaar weten te vinden en afstemming zoeken waar dat nodig is. Dat sluit goed aan bij de verschillen in cultuur en meer ingewikkelde inrichting van het waterbeheer in Vlaanderen. Van een structurele samenwerkingsagenda of opvolging van acties uit het samenwerkingscharter is geen sprake.

De efficiëntie van de samenwerking is afgemeten aan de beperkte inzet en de gerealiseerde baat (elkaar vinden en op operationeel niveau samenwerken) voldoende. Alleen blijft de samenwerking op veel punten behoorlijk vrijblijvend. Juist op dit punt hinken de partners op meerdere gedachten: ja, het zou goed zijn als we in planvorming gezamenlijk optrekken, maar dat is ingewikkeld door de Vlaamse structuren, beperkte capaciteit en het ontbreken van een bestuurlijke opdracht.

Bijlage 1: Bronnen

Geraadpleegde documenten

- Kaderrichtlijn Water (KRW, 23-10-2000);
- Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR, 23-10-2007);
- Handreiking Beheerplannen Natura 2000-gebieden;
- Samenwerkingscharter "grenzeloos perspectief";
- Programmering Samenwerkingscharter Operationeel Waterbeheer in de grenstreek Antwerpen/Nederland Jaargang 2015/2016, versie 02-06-2016;
- Kadernota 2015-2025 'Scherp op Koers' waterschap Brabantse Delta;
- Kadernota 2017-2026 'Koersvast en financieel bestendig', waterschap Brabantse Delta;
- Bestuursakkoord 2015-2019 'Onze koers', waterschap Brabantsde Delta;
- Waterbeheerplan 2016-2021 'Grenzeloos verbindend', waterschap Brabantsde Delta;
- Beleidsbegroting 2016, waterschap Brabantse Delta;
- Stand van zaken samenwerking Vlaanderen, mededeling voor het AB van 10-05-2017, waterschap Brabantse Delta 06-04-2017;
- Notitie inzake samenwerkingscharter operationeel waterbeheer met Vlaanderen, waterschap Brabantse Delta januari 2015;
- Besluitenlijst vergadering Dagelijks Bestuur 13-01-2015, waterschap Brabantse Delta;
- Winstnotitie samenwerking met Vlaanderen, De praktijk van 'grensontkennend' samenwerken, waterschap Brabantse Delta 29-08-2013;
- Memo Technische vragen Joop van Riet over samenwerking met Vlaanderen, waterschap Brabantse Delta 31-10-2012;
- Adviesnota Algemeen Bestuur Strategie samenwerking Vlaanderen, waterschap Brabantse Delta 23-01-2013;
- Voorstel Dagelijks Bestuur Concretiseren samenwerking Vlaanderen; aanpak tot prioritering, waterschap De Dommel, 13-08-2014;
- Nota oprichting Vlaams-Nederlandse flexibele Grensoverschrijdende Werkgroepen (GoW) Maasbekken, Maasbekkensecretariaat, 19-08-2013;
- Stroomgebiedbeheerplan voor het Maasgebied 2016-2021 inclusief diverse deelgebiedplannen, Vlaamse regering, 2016;
- Samenwerkingsovereenkomst 2017 inclusief bijlagen + notitie actualisatie.
- Essays Tien Jaar Ervaring met de Europese Kaderrichtlijn Water: Ambities en Ambivalenties, 2010.
- Stroomgebiedcomité Mark (1997): Grensoverschrijdende Beheersvisie Markstroomgebied.

Respondenten

Naam	Functie
Dhr C.J.G.M. de Vet	Dijkgraaf Waterschap Brabantse Delta
Dhr K. de Jong	Lid DB Waterschap Brabantse Delta
Dhr J. van Dam (Algemene Waterschapspartij)	Lid AB Waterschap Brabantse Delta
Dhr J. van der Heijden (Ongebouwd)	Lid AB Waterschap Brabantse Delta
Mw. W. Bonthuis (Water Natuurlijk)	Lid AB Waterschap Brabantse Delta
Mw. N. Raedts (Natuurterreinen)	Lid AB Waterschap Brabantse Delta
Dhr J. Taks (50plus)	Lid AB Waterschap Brabantse Delta
Dhr H. Schouwenaars (PvdA)	Lid AB Waterschap Brabantse Delta
Dhr T. Radkiewicz	Gebiedsadviseur WSBD
Dhr R. Rijken	Gebiedsadviseur WSBD
Mw N. Rijsdijk	Gebiedsadviseur WSBD
Dhr L. Santbergen	Senior beleidsadviseur WSBD
Mw G. Matte	Adviseur ecologie en relatiebeheerder Vlaanderen waterschap De Dommel
Dhr W. Cardinaal	Regiobeheerder grensgebieden waterschap De Dommel
Dhr P. Glas	Watergraaf waterschap De Dommel
Dhr R. Röttger	Gedeputeerde Provincie Antwerpen
Dhr D. Soens	Directeur Dienst Integraal Waterbeleid Provincie Antwerpen
Dhr. M. Vandervelpen	Beleidsadviseur Dienst Integraal Waterbeleid Provincie Antwerpen
Dhr R. Librecht	Afdeling Beheer, ingenieur district Mark en Aa Provincie Antwerpen
Dhr. D. D'hont	Afdelingshoofd integraal waterbeleid Vlaamse Milieumaatschappij
Dhr M. Florus	Hoofd Buitendienst Vlaamse Milieumaatschappij
Dhr J. Guelinckx	Planningsverantwoordelijke Maasbekkensecretariaat, Vlaamse Milieumaatschappij
Mw S. De Smedt	Teamverantwoordelijke Meetnet oppervlaktewater Nete en Benedenshelde Vlaamse Milieumaatschappij
Dhr T. Bakker	Teamleider Staatsbosbeheer, voorzitter beheerdersoverleg beekdal 't Merkske

Bijlage 2: Bestuurlijke reactie

18UT005839

Rekenkamercommissie
Waterschap Brabantse Delta
Postbus 5520
4801 DZ BREDA

Uw schrijven van : 24 mei 2018
Uw kenmerk : 18AOUT0078
Zaaknummer : 18ZK02497
Ons kenmerk : 18UT005839

Barcode :
Behandeld door : de heer L. Santbergen
Doorkiesnummer : 076 564 12 19
Datum : 13 juni 2018
Verzenddatum :

18 JUNI 2018

Onderwerp: bestuurlijke reactie 'rapport samenwerking Waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen'

Geachte heer, mevrouw,

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het rapport van de rekenkamercommissie 'Samenwerking Waterschap Brabantse Delta met Vlaanderen'. Per brief (8 mei 2018) hebben wij u de ambtelijke, technische reactie gestuurd. Wij danken u voor het naar tevredenheid verwerken van de in die reactie aangegeven feitelijke en taalkundige correcties. In deze brief geven wij onze bestuurlijke reactie op het rapport waarbij wij na een algemene beschouwing ingaan op uw conclusies en aanbevelingen.

Doelmatige samenwerking

We onderschrijven uw algehele bevinding dat de samenwerking van het waterschap met Vlaamse partners naar tevredenheid verloopt. Gegeven de specifieke institutionele landschappen aan beide kanten van de grens, eigenstandige prioriteitstellingen en beschikbare capaciteit van betrokken partners acht u het tussenresultaat van de samenwerking voldoende. U stelt daarbij dat de samenwerking zoals die geformaliseerd is in een samenwerkingsovereenkomst (onderhoud waterlopen) en een samenwerkingscharter verder gaan dan de, vanuit Europa gestuurde internationale, grensoverschrijdende overlegstructuren. Wij delen deze analyse waarbij wij constateren dat de ingezette strategie, om het samenwerken met Vlaamse partners steeds meer een natuurlijk onderdeel te laten zijn van de werkzaamheden van onze werknemers, de eerste vruchten heeft afgeworpen.

Samenwerken in de geest van de Europese stroomgebiedbenadering

Op basis van uw analyse concludeert u ons inziens terecht dat het waterschap en de Vlaamse partners bewust, vanuit wederzijdse afhankelijkheden, samenwerken aan een betere waterkwaliteit en -kwantiteit. De gesloten samenwerkingsovereenkomsten zijn daarbij een belangrijk instrument. U stelt daarbij dat meerdere motieven voor de samenwerking niet zijn vertaald in concrete afspraken of gewenste uitkomsten. Op dit punt zijn wij het niet volledig met u eens. Voor waterkwaliteit is het gewenste resultaat het uiterlijk in 2027 bereiken van de Kaderrichtlijn Water-doelstellingen. Voor waterkwantiteit zijn de vereisten uit de Richtlijn Overstromingsrisico's richtinggevend. Alhoewel de Kaderrichtlijn Water een systematiek voorschrijft voor het stellen van gekwantificeerde kwaliteitsdoelstellingen, hebben de lidstaten belangrijke interpretatie- en keuzeruimte bij het stellen van deze doelen en het uitvoeren van effectieve maatregelen. De Achilleshiel van de richtlijn is dat de Europese Commissie de lidstaten in eerste instantie individueel afrekent op bereikte resultaten en niet op het gezamenlijk grensoverschrijdende resultaat. Dit geldt ook voor de waterkwantiteitsdoelstellingen uit de Richtlijn Overstromingsrisico's.

De Vlaamse en Nederlandse waterkwaliteitsdoelstellingen lopen op onderdelen uiteen. Alhoewel wij nadrukkelijk de wens hebben om die doelstellingen beter op elkaar af te stemmen, kunnen wij volledige uniformiteit niet afdwingen. Investeren in relaties voor een goed nabuurschap en het voorkomen van afgwenteling is dan het devies. In die context zijn de samenwerkingsovereenkomsten opgesteld, bedoeld om

het gesprek te faciliteren over nader af te spreken acties en investeringen. De meer generieke doelen van deze overeenkomsten verschaffen de broodnodige bewegingsruimte om op vrijwillige basis te komen tot concrete samenwerkingsresultaten. Het zijn daarmee bewust gekozen intentieverklaringen, hetgeen een belangrijke voorwaarde was voor de ondertekenende partners. De onderhoudsovereenkomst is daarbij het meest concreet en een voorbeeld voor andere waterbeheerders in het Vlaams-Nederlandse Maas en Schelde grensgebied. Deze overeenkomst heeft in de praktijk geleid tot pragmatische werkafspraken voor een kosteneffectief beheer en onderhoud. Zo nemen Vlaamse waterbeheerders in een aantal gevallen een stukje onderhoud mee op Nederlands grondgebied en omgekeerd.

Het samenwerkingscharter is algemener van aard en vormt een belangrijke bestuurlijke basis om diverse water-gerelateerde onderwerpen op de werkvloer nader te operationaliseren, met respect voor de eigenstandige bevoegdheden van de betrokken Vlaamse en Nederlandse partners. Als benedenstrooms gelegen waterbeheerder zijn wij daarbij voor een belangrijk deel afhankelijk van de (uiteenlopende) ambities, prioriteiten en beschikbare capaciteit van de betrokken bovenstroomse, Vlaamse partners.

Bestuurlijke aansturing van een resultaatgerichte uitvoeringsagenda

Met uw aanbevelingen pleit u voor meer bestuurlijke sturing, het versterken van de betrokkenheid van gemeenten en het opstellen van een meer resultaatgerichte uitvoeringsagenda. Wij zijn het met u eens dat het verstandig is om het opstellen van een dergelijke agenda in kleine stappen te doen vanuit de relatie met Vlaanderen. Vertrouwen komt immers te voet en gaat te paard. Sinds de oprichting van het waterschap hebben wij geïnvesteerd in het opbouwen van een vertrouwensnetwerk met Vlaamse partners. Gegeven de vaak beperkte personele en financiële middelen zijn Europese projecten daarbij een wezenlijk vliegwiel gebleken om de samenwerking concreet handen en voeten te geven.

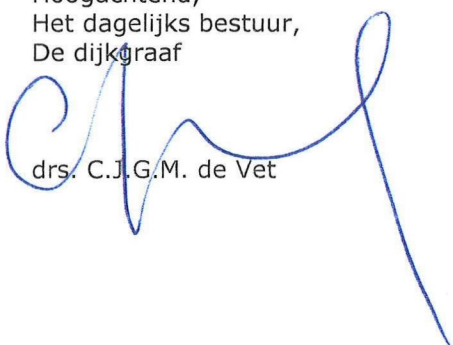
Op voorstel van de Vlaamse Commissie Integraal Waterbeleid, en ondersteund door het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, is in 2013 met Nederlandse waterbeheerders en provincies afgesproken om voor het Maasbekken te werken met flexibele Vlaams-Nederlandse, ambtelijke Grensoverschrijdende Werkgroepen (GoW's). Het voormalige Stroomgebiedcomité Mark is toen omgevormd naar de GoW Molenbeek-Mark. In deze werkgroep kunnen allerhande issues worden besproken en uitgewerkt. Voor issues die deze werkgroep niet kan oplossen, kan parallel worden opgeschaald naar zowel de Nederlandse Stuurgroep Regionaal Bestuurlijk Overleg Maas/Deltaplan Hoge Zandgronden als het Vlaamse Bekkenbestuur Maas. Partners uit beide landen mogen deelnemen aan elkaars overleggen, adviserend zonder stemrecht. Omwille van onze behoefte tot bestuurlijke afstemming op lokaal deelgebiedniveau hebben wij ingezet op een bestuurlijk samenwerkingscharter met waterschap De Dommel, de Vlaamse Milieumaatschappij en de Provincie Antwerpen. Het instellen van een bestuurlijke stuurgroep bleek daarbij niet haalbaar.

Als uitwerking van uw aanbevelingen gaan wij de volgende acties ondernemen:

1. Bij Nederlandse studiedagen en conferenties over relevante waterthema's blijven we, zoals al gebruikelijk, Vlaamse partners uitnodigen. We benutten hiervoor ook de kennisuitwisselings- en partnerbijeenkomsten van Europese projecten. Voor het algemeen bestuur organiseren we werkbezoeken, zoals de jaarlijkse excursie naar het stroomgebied van 't Merkske (14 september).
2. In de uitwerking van de waterkwaliteitsimpuls besteden we, conform het AB-besluit over de BOB waterkwaliteit, speciale aandacht aan beoogde en gerealiseerde resultaten van de samenwerkingsacties met Vlaanderen. Deze zullen tevens worden opgenomen in het waterbeheerplan 2022-2027.
3. Met de partners van de GoW Molenbeek-Mark voeren we een ambtelijke verkenning uit naar de mogelijke ontwikkeling van een resultaatgerichte, thematische uitvoeringsagenda en de opties voor een doelmatige bestuurlijke aansturing daarvan.
4. We bespreken de resultaten van de ambtelijke verkenning medio 2019 met de nieuwe lichte bestuurders, na de Vlaamse verkiezingen voor gemeenten en provincie (14 oktober 2018) en de Nederlandse verkiezingen voor provincie en waterschap (20 maart 2019).
5. We bezien nog op welke wijze we het algemeen bestuur periodiek zullen informeren over de voortgang.

Afsluitend beschouwen wij uw rapport als een belangrijke bevestiging van het succes van de ingeslagen 'grens-ontkennende' samenwerkingsweg. Uw aanbevelingen vormen een belangrijke stimulans om deze samenwerking in de komende jaren verder te versterken en nog beter te vertalen naar concrete resultaten.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur,
De dijkgraaf

drs. C.J.G.M. de Vet

De secretaris-directeur

ir. H.T.C. van Stokkom

Bijlage 3: Nawoord Rekenkamercommissie

Zaaknr. : 17.ZK07977

Kenmerk : 18AOIT0157

Barcode :

Nawoord

De rekenkamercommissie bedankt het dagelijks bestuur voor de bestuurlijke reactie. Graag gaan wij hierbij nog nader op de bestuurlijke reactie in.

De rekenkamercommissie is verheugd dat het dagelijks bestuur de bevindingen en conclusies uit het onderzoek 'Samenwerking Waterschap Brabantse Delta en Vlaanderen) herkent en onderschrijft. De aanbeveling om te komen tot een concrete uitvoeringsagenda wordt door het dagelijks bestuur overgenomen en geconcretiseerd in een ambtelijke verkenning die in 2019 met de nieuwe lichter bestuurders wordt besproken aan Vlaamse en Nederlandse zijde. Wat de rekenkamercommissie daarbij nog weinig vindt terugkomen in uw uitwerking van de acties, is de inzet op het betrekken van de gemeenten aan beide zijden van de grens bij de samenwerkingsagenda.

Voorts is het bestuurlijk eigenaarschap van de samenwerking gebaat bij een concrete rol van bestuurders. Uw actie om voor Nederlandse studiedagen en conferenties de Vlaamse partners uit te nodigen draagt hierin bij, echter sterker zou zijn om een gezamenlijke agenda voor bestuurders op te stellen en van daaruit gezamenlijk werkconferenties en studiedagen te organiseren.

Tot slot geeft u aan te bezien op welke wijze u het algemeen bestuur periodiek wilt informeren over de voortgang van de samenwerking. De rekenkamercommissie wil, in lijn met haar derde aanbeveling in het rapport, nogmaals benadrukken dat er een expliciete wens in het onderzoek vanuit het algemeen bestuur is gekomen om periodiek (wij stellen voor tweejaarlijks) kaderstellend geïnformeerd te willen worden.

Tot slot danken wij de onderzoekers van B&A voor de goede wijze waarop dit onderzoek is uitgevoerd. Onze dank gaat ook uit naar de medewerkers van het waterschap die hun medewerking hebben verleend aan dit onderzoek, de leden van het algemeen bestuur die deel hebben genomen aan het groepsgesprek en waterschap De Dommel. Speciale dank aan de Vlaamse partners van het waterschap, die bereid waren hun medewerking te verlenen aan dit onderzoek door het geven van interviews.

Graag lichten wij het rapport toe in de vergadering van het algemeen bestuur.

Hoogachtend,

Rekenkamercommissie Waterschap Brabantse Delta

